

Uvodnik

Nova klofuta iz Rima

Vsi smo vedeli, da z izvajanjem zaščitnega zakona ne bo vse steklo po naših željah. Sprejet je bil ob koncu mandata prejšnje vlade in materialno ni bilo časa, da bi ga začeli izvajati. Kritični do zakona smo bili tudi po vsebinski plati, toda to zdaj ni niti bistveno. Naj bo dober ali slab, zakona pač ni, dokler se ne izvaja. Da pa bo desnosredinska vlada zakon bojkotirala do take mere, da je praktično neuporaben, ni nihče pričakoval. Odlašaj in odlagaj je pač stara taktika Rima, če dodaš še obljube in zagotovila, dobiš strategijo, ki je stoodstotno zmagovita.

Tako se obnaša rimska vlada do našega zaščitnega zakona: vsem je očitno, da ga noče izvajati, saj je bila manjšinska problematika zaupana Nacionalnemu zavezništvu, v katerem glede slovenske manjšine igra glavno vlogo prosluli poslanec Menia. Zato odlašanje z ustanovitvijo paritetnega odbora, ki je zadolžen za temeljno opravilo pri zakonu: določitev teritorija, na katerem bo deloval zaščitni zakon. Odbor je dobro opravil svojo nalogo, nato novo odlašanje vlade, dvoumno mnenje Državnega sveta, ki ga je baje izročil že prve dni maja, vlada pa ga je zadržala do srede septembra. Vmes seveda zagotovila in obljube slovenski vladi, Berlusconi pa je v žepu skrival figo in se rogala. To je že preteklost. Toda najnovejši odgovor vlade paritetnemu odboru je še kako stvarnost, ki jo moramo upoštevati. Je pravzaprav izzivanje. Vlada namreč zahteva, da paritetni odbor sam preveri, ali so sklepi občinskih svetovalec, ki so se odločili za vključitev v manjšinski prostor, zadostno utemeljeni z dokazano zgodovinsko prisotnostjo slovenskega prebivalstva na omenjenem teritoriju. Odbor sam pa nima niti instrumentov in niti materialnih sredstev, da bi to lahko speljal. Sam zaščitni zakon tega ne določa. Zakonske nejasnosti in splošnosti ni niti nihče zlorabil, zgodovinsko prisotnost manjšine pa stoodstotno dokazujejo podatki iz ljudskega štetja v preteklosti ali pa številke, ki jih je italijansko notranje ministrstvo na svojo pobudo redno pošiljalo v Rim. Nikjer ni prišlo do nekritične interpretacije omenjenih števil. Zato italijanska vlada nima nobenega formalnega razloga za upravičen dvom v verodostojnost sklepov tretjine občinskih svetovalec, niti v Trstu ne, kjer se je leva sredina izrekla za delno pravico dvojezičnosti v središču mesta. A Rim dvomi, dvomi tudi za Milje in Čedad in - kot bi ne bilo dovolj - zdaj dvomi tudi za Gorico. Jasen je namen spodbiti verodostojnost levo-sredinske koalicije in ji nagajati.

Ravnanje italijanske vlade je vsega obsojanja vredno in je izraz skrajno malomarnih odnosov z Ljubljano, kljub temu da preko manjšinskega teritorija potekajo številni interesi italijanske države, začenši s petim koridorjem, pristaniščem in z neposredno zvezo z italijansko manjšino v Sloveniji in na Hrvaškem. Usoda tržaškega mesta, ki bi lahko veliko pridobil v politiki odpiranja proti vzhodu, Rim prav nič ne briga. Skrajna desnica zavestno išče spor s Slovenijo in dosledno zavrača priznanje kakršnihkoli pravic slovenski manjšini. Dokler bo na tem področju imela glavno besedo, ne bo napredka, niti ne pravega sodelovanja. Paritetni odbor verjetno ne bo imel druge izbire kot pritožbo na redno italijansko sodstvo in končno na ustavno sodišče. Danes pa je možna pritožba tudi na evropske organe. Naravno bi bilo, da bi računali tudi na poseg deželnih organov, ki pa niso zelo pozorni na manjšinsko problematiko. Manjšinam nenaklonjena stališča so prišla do izraza tudi pri sestavljanju osnutka deželnega statuta, ki 40 let po ustanovitvi dežele potrebuje temeljite prenove. Toda o tem bomo obširneje spregovorili ob drugi priložnosti.

Odprtje nove banke v Sovodnjah obogatitev za vso občino ob Soči

Foto DPD

Nova podružnica Zadrúžne banke Dobërdob in Sovodnje

Čas je dal prav tako Kocbeku kot našim velikim primorskim duhovnikom!

T dni smo pričeli obujanju spominov na enega velikih slovenskih sinov, čigar stoletnico rojstva smo Slovenci proslavili na različne načine: Edvardu Kocbeku je Slovenska matica minuli teden priredila odmeven simpozij, na katerem so njegovi sodelavci in prijatelji, predvsem pa izvedenci spregovorili o njegovem delu, usodi in vplivu; v rojstnem kraju so mu priredili veliko akademijo, ki se je udeležila tudi ministrice za kulturo Republike Slovenije; v parku Tivoli v Ljubljani pa so velikemu pesniku in izjemnemu kristjanu, filozofu in političnemu borcu ter obenem veliki žrtvi komunizma končno postavili spomenik, na odkritju katerega je ob ljubljanski županiji govoril pisatelj Boris Pahor, tesen sodelavec in prijatelj velikega pesnika; slovenske knjižne založbe so ob stoletnici Edvarda Kocbeka izdale vrsto knjig o njem in njegovih knjižnih delih, tržaška Mladika tudi prevode Jolke Milič njegovih pesmi v italijanščino; po vsej Sloveniji se je zvrstilo veliko branj Kocbekovega dela, slovenska televizija pa je tudi prikazala odlični film o njegovem življenju in delu, v katerem so doslej še nevideni filmski kadri znamenitega Slovenca. Prav je, da se spomnimo velikih mož, in prav je, da danes razmislimo tudi o življenju in delu Edvarda Kocbeka, ki je kot resničen kristjan vedel, da je vsako življenje brez velikih in poštenih dejanj prazno in evangelija ter seveda vsakega človeka nevredno. Z odločitvijo, da kot vodja krščanskih socialcev dejavno

vstopi v Osvobodilno fronto, je Edvard Kocbek veliko, pravzaprav ogromno prispeval pri pravičnem narodno osvobodilnem boju slovenskega naroda med drugo svetovno vojno, saj je bila velika večina mladih deklet in fantov, ki so odšli v partizane, kristjanov. Komunistična partija je tako Edvarda Kocbeka kot pravični partizanski boj proti okupatorju poniglavo izigrala s totalitarnim načinom boja za oblast in s sramotnimi poboji slovenskih ljudi med drugo vojno in po njej. Dejstva, da je bil Edvard Kocbek takoj po zmagi nad okupatorjem potisnjen na stranski tir, zasramovan in preganjan, njegova osamljenost in krščansko poštenje, ko je kot prvi pisateljema Alojzu Rebuli in prijatelju Borisu Pahorju javno povedal za poboje domobrancev po vojni, so še danes izjemnega pomena za ves slovenski narod, saj se je takrat, sredi sedemdesetih let minulega stoletja, v domovini Sloveniji in tudi pri nas začela nova zgodovina slovenskega naroda. Prišlo je do streznitve, osveščenja in do bolj poštenega gledanja na slovensko zgodovino, do prvih začetkov sprave, ki je pa še danes, na veliko žalost in v veliko sramoto za ves slovenski narod!, nismo dosegli. Edvard Kocbek je nam Primorcem blizu, ker se je zavedal našega pomena, naše velike vloge na skrajni jezikovni in narodni meji in predvsem zato, ker ga je po osvobodilni vojni in zmagi partijske revolucije nad demokracijo doletela enaka "nagrada" kot naše velike primorske duhovnike, ki so nam pod fašizmom ohranili jezik in kulturo, nas pravzaprav kot narod ohranili pod jarmom črnega fašizma: osamljenost, preganjanje, omalovaževanje, javna ponižanja in zapor. Čas je dal prav tako Kocbeku kot našim velikim primorskim duhovnikom! To je pomembno!

JUP

Pogovor

Deželni tajnik
stanke Slovenska
skupnost
dr. Damijan
Terpin o stanju
v slovenski
manjšini

3

Pogovor

Dr. Janez Dular
o izrivanju
slovenščine
iz javnosti in
stanju jezika
nasploh

3

Simpozij o Kocbeku

Slovenska matica
je ob 100-letnici
rojstva Edvarda
Kocbeka
priredila minuli
teden odmeven
posvet

9

Neznosen pritisk na slovensko manjšino

Mrzla prha iz Rima

Pred dnevi smo Slovenci v Italiji spet doživeli mrzlo prho. Ravnatelj urada za dežele pri predsedstvu rimske vlade je namreč naročil paritetnemu odboru, ki mu predseduje dr. Rado Race in je bil ustanovljen v skladu z zakonom za zaščito naše manjšine, naj preveri izjave občinskih svetovalcev iz Trsta, Milja, Čedadada in Gorice, iz katerih izhaja, da so Slovenci "tradicionalno prisotni" na ozemlju štirih omenjenih občin. Take izjave so bili namreč podpisali, ker tako predvideva že omenjeni zaščitni zakon, ki ga je bil rimski parlament odobril ob koncu prejšnje legislature. Paritetni odbor je že 26. septembra 2003, to je pred letom dni, dostavil pristojnemu uradu v Rimu seznam 32 občin v naši deželi, kjer obstajajo pogoji za izvajanje zaščitnega zakona. Vedeli smo, da se je Državni svet spotaknil nad izjavo občinskih svetovalcev iz Trsta, Milja in Čedadada, a je zdaj prišla na dan še Gorica! Na dlan je, da je rimska vlada ujetni-

ca nacionalističnih krogov v naši deželi (predvsem v Trstu), ki so od vsega začetka napovedali boj zoper izvajanje zaščitnega zakona za našo narodno manjšino. Prav iz teh krogov je prišla tudi pobuda, da je rimska vlada zdaj omenjenim občinam pri taknila še Gorico, kar je posledica dejstva, da je v tej občini v zadnjem času prišlo do novega, bolj zdravega in pravičnejšega razmerja med tremi etničnimi skupnostmi, s čimer se italijanski nacionalisti očitno nočejo sprijazniti. Sedanja rimska vlada očitno plava proti toku, saj je njeno pismo prišlo v Trst prav v trenutku, ko je "deželna konvencija za oblikovanje novega statuta avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine" dejansko zaključila svoje delo. Če na to delo gledamo z našega manjšinskega zornega kota, moramo priznati, da predstavlja predlog novega statuta odločen napre-

dek v primerjavi s stanjem, kakršno izhaja iz dosedanjega statuta (odoben je bil leta 1963). Slednji namreč naše narodne manjšine ne omenja niti z besedico, medtem ko pravkar omenjena konvencija posveča pozornost naši slovenski manjšini v dveh členih. Tako v 5. členu pravi, da "dežela priznava in s svojimi zakoni varuje pravice pripadnikov slovenske manjšine", v 32. členu pa določa, da "deželni statutarni zakon zagotavlja izvolitev v deželni svet vsaj enega kandidata, ki pripada slovenski manjšini". Res je sicer, da smo od konvencije pričakovali, da bo našo problematiko globlje zaobjela in da nas zlasti ne bo spravljala v isti koš, kot je spravila povsem drugačne stvarnosti. Vsekakor pa moramo priznati, kako je vsaj prišla do izraza volja, da se končno skuša pravičnejše urediti problematika slovenske narodne manjšine v Italiji. Zadeva seveda še ni zaključena in se bo marsikatero vprašanje lahko še bolje uredilo. Prav zares je velika škoda, da je to nesrečno pismo iz Rima tako pokvarilo novo vzdušje in Slovencem v Italiji spet zagrenilo življenje.

Drago Legiša

Odnosi med Slovenijo in Hrvaško

Po grobem incidentu pri Sečovljah

Od osamosvojitve Slovenije in Hrvaške je preteklo že trinajst let, vendar je vprašanje dokončne meje med njima še vedno neurejeno. To velja posebno za območji zadnjih sedmih kilometrov ob reki Dragonji in v Piranskem zalivu, za kateri bi se morali obe državi dogovoriti s pogajanj in jih zapečatiti z ustreznim dvostranskim sporazumom. V tem pogledu je bilo več poskusov, a so se vsi tako ali drugače izjalovili. Zadnji takšen poskus je bil storjen leta 2001, a hrvaška stran je od dogovora odstopila. Tako so se v Piranskem zalivu nadaljevali incidenti, pri katerih so se izpostavili predvsem hrvaški ribiči ob zaščiti policistov. Hrvaška stran na slovenske opomine in proteste odgovarja, da meja ni še

sporazumno določena in zato se Slovenija ne more sklicevati na kršenje suverenosti. Zadnji takšni incidenti na tem območju so bili meseca avgusta. Minuli teden pa je, kot znano, prišlo do izredno grobege incidenta na spornem mejnem področju pri Sečovljah, kjer so hrvaški obmejni policisti ustavili skupino slovenskih državljanov, zahtevali od njih, da se legitimirajo, ter jih nato z uporabo fizične sile naložili v vozila in odpeljali v Buje, kjer so jih več ur zadrževali. V omenjeni skupini je bil tudi član slovenskega državnega zbora in predsednik SLS (Slovenske ljudske stranke) Janez Podobnik. Dogodek je, razumljivo, povzročil veliko ogorčenje v slovenskih političnih in diplomatskih krogih. Vlada Republike Slovenije je o incidentu takoj ustrezno informirala insti-

tucije Evropske unije in hkrati odločno protestirala pri hrvaški vladi proti nezaslišanemu ravnanju njenih policistov. Stalno vzdrževanje napetosti v Piranskem zalivu in zadnji incident pri Sečovljah, kjer so hrvaške oblasti leta 1994 na spornem ozemlju zgradile mejni prehod kljub protestom slovenske vlade, kaže na neprijazno nastojenost omenjenih oblasti do Slovenije iz nerazumljivih razlogov. Po eni strani izjavljajo, da so za sporazumno rešitev vseh odprtih vprašanj, po drugi strani pa takšno reševanje zavirajo. Dokler je bila hrvaška vpletena v vojno dogajanje v Bosni in Hercegovini, smo lahko razumeli takšno zavlačevanje. Ko pa so se razmere normalizirale, smo pričakovali, da se bodo v duhu dobrih sosedskih odnosov uredila tudi odprta mejna vprašanja s Slovenijo. Namesto tega je Hrvaška enostransko razglasila v Jadranu izključno gospodarsko cono, kar je prese-netilo ne samo Slovenijo in Italijo, temveč tudi Evropsko unijo, v katero se Hrvaška želi vključiti. Omenimo naj, da se v zadnjem času pojavljajo glasovi, naj bi hrvaška vlada predsednika Sanaderja bila v določeni meri pripravljena popustiti pritiskom italijanske diplomacije glede vprašanja imovine istiskih optantov (begunccev), ki je bilo dokončno in v celoti rešeno z Rimskim sporazumom iz leta 1983 med Italijo in Jugoslavijo. Slovenija je, kot znano, že izplačala svoj delež, Hrvaška pa ga ni še niti začela izplačevati. Zato si rimska vlada na pritisk evluskih organizacij prizadeva doseči od Hrvaške, da bi namesto omenjene denarne odškodnine vrnila optantom vsaj del njihove bivše imovine. Skušnjava je velika, ker bi se tako Hrvaška rešila znatnega finančnega bremena. Po drugi strani pa vprašanje s političnega vidika ni tako enostavno, kajti pravno in dejansko stanje zadevnih nepremičnin se je v povojnem času do danes temeljito spremenilo. Iz vsega povedanega imamo vtis, da bi Hrvaška hotela z velikim zamahom nadoknaditi zamujeni čas za svoj vsestranski razvoj, pri čemer pa pozablja, da mora biti skrb vsake države, da najprej uredi odnose s svojimi sosedi, kar je obenem objektivni pogoj za perspektivno vključevanje v širše evropske integracije.

Alojz Tul

Nam bodo končno priznali, kar nam po zakonu pripada?

Nekaj misli ob novem deželnem statutu

Naša dežela je letos slovesno praznovala štiridesetletnico svojega obstoja, njen statut pa dobro leto več. Ko so polagali temelje naši deželi, to je deželi Furlaniji-Juljski krajini, je bilo ozračje pri nas drugačno od sedanjega. V Londonu sta niti desetletje pred tem Italija in Jugoslavija podpisali bilateralni mednarodni sporazum o ureditvi skupnih meja, o medsebojnem trgovinskem in kulturnem sodelovanju, o novi politični volji, ki naj bi vzajemno objela obe državi sopodpisnici. Londonskemu sporazumu je bil leta 1954 priložen tudi po-

sebni dogovor obeh držav glede njunih manjšin, slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji. Slovesna obljuba obeh držav je bilo pravično in popolno jamčenje pravic obeh zainteresiranih narodnih skupnosti. Žal je za slovensko narodno skupnost v Italiji, to je v deželi Furlaniji-Juljski krajini, vse skupaj ostalo v glavnem na papirju. Zaščitni zakon, ki smo si ga desetletja tako zelo želeli, tudi na podlagi omenjenega londonskega sporazuma, kateremu je kasneje sledil še osimski sporazum, je prišel mnogo let kasneje (šele pozimi 2001) in to v hudo okrnjeni, pomanjkljivi in

nedorečeni vsebini, kljub temu da je v času njegovega sprejetja bila leva sredina na oblasti v Rimu. Sedaj pa imamo, kar pač imamo, in si tega zares nismo zaslužili! Pa povrnimo se k statutu dežele Furlanije-Juljske krajine, ki je bil odoben tudi zaradi tega, ker je slovenska narodna skupnost v njenih mejah in je povrh vsega še zaščiten po mednarodnih dogovorih v Londonu in Osimu. V vseh členih sedanjega statuta ni besedice o Slovencih, razen meglene omembe o "jezikovnih skupnostih oz. manjšinah", ki so v njenih mejah.

/ stran 12
Drago Štoka

Komentar Fini, Libija in mi

Mednarodne institucije so se v brezupnem boju proti terorizmu obesile na Gedafijo, ki je nenadoma postal dober in sprejemljiv. Tako mu bodo lahko spet dobavili orožje, kar libijsko ljudstvo bržkone še najmanj potrebuje. Pietetna pretveza, porojena v italijanskih krogih, razlaga, da bodo libijski patrolni čolni s tem orožjem bolje nadzorovali svoje morje in preprečevali tranzit nezaželenih priseljencev iz Afrike v Evropo. Toda za nas je bolj zanimiva podrobnost, ki je za mnoge ostala neopazna. Italijanska vlada je namreč ob prvem namigu, da bi utegnili priti do preklica embarga, skušala postaviti Gedafiju pogoj. Sicer ni bila vlada, pač pa njen ugledni podpredsednik Fini, ki obenem vodi Nacionalno zavezništvo, drugo najmočnejšo stranko v vladni koaliciji. Finiju se je namreč zdelo primerno, da bi se Libiji še pred preklicem sankcij formalno odpovedali praznovanju dneva spomina po

žrtvah večdesetletne italijanske okupacije. Fini sicer trdi, da v Libiji je to dan maščevanja proti Italiji. Kakorkoli že, na ta dan (26. oktobra) se v Libiji spominjajo več kot 20 tisoč rojakov, ki so jih Italijani med kolonial-

gi od njegovih hudo zamerili. Finijeva misel glede Libije je ostala le pobožna želja. Ekonomski interesi Italije (v Libiji so nafta, plin in zanimivo tržišče za italijanske proizvode, tudi orožje...) narekujejo drugačno politiko, morda tudi opravičilo, da si je Rim kolonialno podvrnil Libijo. Mimogrede: 60 let po drugi svetovni vojni ostaja italijanska odškodnina Libiji še odprto vprašanje. Ni nam znano, da bi italijanski državni izrekli dosedaj kakršnokoli opravičilo, razen za rasiistične zakone proti Judom. Prav tako se niso nikoli opravičili za druge osvajalne vojne, tudi za tisto, ki je potekala preko naših glav in povzročila toliko gorja. Smešno izvenjivo protesti begunskih organizacij, (kako dolgo še bodo deležne krepkih podpor naše dežele?), ki se hudejejo na slovensko spominsko znamko o priključitvi obalnega področja Primorske Sloveniji. Najprej naj se vprašajo o izvirnem grehu in nato še, ali ne delijo tudi sami nekaj krivde za zanje neugoden razplet.

no okupacijo države zajeli in likvidirali. Za njimi se je izgubila vsaka sled in nihče ne ve niti, kje so pokopani. Komentar skoro ni potreben, če pomislimo, da je misel o brisanju spomina žrtev italijanske zasedbe izrekel človek, ki je med obiskom v Izraelu priznal, da je bil fašizem totalno zlo. To so mu seveda mno-

Povejmo na glas

Moč dobrega in njegova izraba

V vsakem primeru je zgodba dveh Simon, ki sta padli v roke teroristov, pretresljiva. Pretresljiva najprej na lep način. Po njuni zasluzi smo od blizu spoznali požrtvovalnost in svetlo prepričanje vseh, ki se enkratno celovito posvečajo dobrodelnosti, v tem primeru delovanju na najbolj ogroženih območjih, kjer divja vojna in je toliko ljudi pomoči potrebnih. Resnično smo v njunih osebah lahko ostrmeli nad neustrašenostjo delovanja za dobro, za dobro drugega in dobro drugih, ostrmeli nad dejstvom, kako dobro v nekaterih posameznikih izjemno silovito zaživi, sploh ne zgolj kot beseda ali fraza, pač pa kot dejanje in kar fizično zastavljanje samega sebe. Z eno besedo: spet smo dobili priložnost, da dobro gledamo dobesedno iz oči v oči, dobro, ki ga - vsaj v duhovnem smislu - nobena sila ne more izničiti ali ga potopiti v pozabo. Toda dobro v svetu še ni zmagovalo in zato sploh ni nenavadno, da sta bili obe Simoni tudi izrabljeni, seveda nikakor ne v tiste namene, iz katerih izhaja njuno poslanstvo. Najprej je tu teroristični del iraškega upora, ki je poskusil zgroziti razviti svet z napadom proti sami dobrodelnosti, kar pomeni, da je bil cilj ugrabitve, če ne načrtno izbran, vsekakor zavestno izkoriščen. Dobrega se je torej mogoče polastiti za namene rušenja, saj je menda mogoče razvrednotiti eno najdragocenejših stvari, kar jih kot razviti svet premoremo. Ob tem pa je toliko bolj presenetljivo, kako je ta groba ugrabitev vplivala na razmere na italijanskem političnem pri-

zorišču. Nenadoma sta zaradi obeh Simon sedli za isto mizo Berlusconijska vlada in opozicija. Ugrabitveni šok je bil tako velik, - nedvomno so ga predhodno okrepiли dogodki v Beslanu - da je morala levosredinska politika umakniti svoje nestrinjanje z vojaškim posegom v Irak ter se skorajda poenotiti s proameriško vladno politiko. Z ugrabitvijo naj bi se torej zgodilo tako nezaslišano dejanje, v tolikšni meri je bilo napadeno najplemenitejše, kar imamo, da je treba vlado zaradi udeležbe italijanske vojske v Iraku prenehati napadati. Upati je, da je na takšno spremembo opozicijskih stališč vplivalo javno mnenje, toda dejstvo je, da so se stališča, ki zagovarjajo vojaški poseg v Iraku, s takšno obrambo obeh Simon na široki črti okrepila, ali celo postala edino uradno obstojna. Z drugimi besedami: vojaško soočenje z Bližnjim vzhodom je dobilo dodatno podporo, vojna utegne zaradi zaščite napadene dobrodelnosti dobiti še več hrane za svoje nadaljevanje ali celo odločnejše stopnjevanje. In v čem je potemtakem moč dobrega, v čem je moč obeh Simon in njima podobnih, če se potem razmere še poslabšajo? Kaj ni torej dobrodelnost zamen? Nikakor ne. Dobrodelnost ni zamen, žal ima premalo privržencev, da bi svet spremenila. Na nas pa je, da na posamezne tragedije ne odgovorimo na način, ki bi trenutno razsežnost vojne še povečal, se pravi bistveno pomnožil število neštetičnih možnih naslednjih žrtev.

Janez Povše

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Poljak
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 65 evrov, prioriteta pošta 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Cena oglasov po dogovoru

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI
in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakona št. 675/96 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 28. septembra, ob 14. uri.

Pogovor Damijan Terpin

Od stanja v manjšini do javnih del...

Dr. Damijan Terpin je eden od vidnejših predstavnikov družbenopolitičnega življenja med zamejskimi Slovenci. Na Goriškem je kot deželni tajnik stranke Slovenske skupnosti odigral zelo pomembno funkcijo pri zadnjih preobratih (predvsem pri ustvarjanju Slovincem prijaznejšega institucionalnega vzdušja v goriški občini). Z zmago levo-sredinske politične naveze na občinskih volitvah v Gorici je dr. Terpin prevzel resor čezmejnega sodelovanja. Z njim smo se pogovorili o problematikah, ki v goriški javnosti zbuja največjo pozornost, ter perspektivah, ki se v tem obdobju ponujajo njegovim stranki.

Foto JMP

Goriška občinska uprava, z evfemizmom povedano, trenutno ni ravno v odlični formi. Katera je po vašem mnenju najustrežnejša pot za učinkovit izhod iz krize?

Strinjam se z vašo ugotovitvijo. Sam sem v enem zadnjem intervjuju v vašem listu že jasno povedal, da občinska struktura (vodje oddelkov in uslužbenci) nimajo kakšne posebne podjetniške mentalitete, niti ne ustreznih delovnih navad, zato je tudi produktivnost izjemno nizka.

Na celodnevni seji občinskega odbora, ki smo jo imeli takoj po dopustu v začetku septembra, sem zelo jasno izpostavil potrebo, da pripravimo kratkoročni dva in pol letni načrt za javna dela, saj mesto, doslej, še ni videlo pravih pravih skorajda nič novega na tem področju. Če smo marsikaj naredili na področju promocije (predvsem mislim na prireditve ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo) in če smo, kar zadeva slovensko manjšino, lahko dokaj zadovoljni, je področje javnih del, po moji oceni, najbolj v krizi. Upam, da so kolegi in župan to razumeli, prvi odgovor pa bomo dobili že ob pripravi bilance za leto 2005.

Zelo pereča je trenutno problematika goriškega zdravstva in povezave z bolnišnico onstran nekdanje meje. V javnosti kaže, da je treba ključ, ki odpira vrata za rešitve teh težav, iskati v "čudežnem trikotniku" zapetljajev Brancati-Baccarin-Beltrame (do pred kratkim Pecol Cominotto). So razdalje med tremi stranicami tega trikotnika res nepremostljive?

Občutek imam, da si formalni ali prikriti (beri določene sive eminence iz Tržiča) avtorji deželnega načrta o reformi zdravstvenega sistema v deželi nekako prizadevajo odpisati goriško bolnišnico in v deželi pravzaprav ustanoviti dva večja zdravstvena centra, to je v

Trstu in Vidmu, s počasno, a vztrajno krepitvijo strukture bolnice v Tržiču. Temu načrtu seveda popolnoma nasprotuje načrt čezmejnega sodelovanja na področju zdravstva, ki uživa veliko podporo tudi na evropskih forumih. Sam predsed-

in ni upoštevalo dela, ki smo ga opravili v mešani komisiji s predstavniki bolnice v Šempetru. Odbornik se je obvezal, da bo takoj sklical sestanek na deželi, da bi preverili opravljeno delo, in ob koncu izrazil pripravljenost, da se vendarle projekt nadaljuje. Skrbim me pa dejstvo, da je ob skorajda zaključnem projektu bila potrebna cela serija pretestov, končno še sestanek na najvišji ravni z odbornikom, da se je zadeva premaknila naprej. Kdo torej očitno blokira vsakršno čezmejno sodelovanje, je sedaj vsem tudi zelo jasno.

Kako se je spremenilo obravnavanje problematike goriškega zdravstva, odkar je deželno odborniško funkcijo v resorju zdravstva prevzel dr. Beltrame?

Z odbornikom Beltramejem je vsaj prišlo do nekaterih konkretnih rešitev. Sprejel je predlagano spremembo načrta reorganizacije sistema porodnišnic in znižal kvoto porodov za preživetje vsake porodnišnice, tako da smo v Gorici lahko ohranili ta oddelek. Po drugi strani pa je odbornik Beltrame, s človeškega vidika, bistveno bolj odprta oseba, upam, da se tudi ne bo preveč pustil vplivati od navedenih sivih eminenc in da ne bo kar tako podlegel direktivam lastne stranke.

Videmska univerza je skupaj z goriško občino in pokrajino ter številnimi drugimi ustanovami pred kratkim predstavila načrt širjenja na Goriškem. V kratkoročnih terminih ni bilo govora o kakem posebnem sodelovanju s Primorskim univerzo. Kako vi ocenjujete izgleda za prihodnost na tem področju?

Načrt širitve videmske univerze, ki predvideva velike investicije na tem področju (skoraj 8.000.000,00 evrov), daje odgovor na veliko prostorsko stisko tega vseučilišča, ki ima v Gorici nekaj zelo uspešnih študijskih smeri, tako po kvaliteti kakor tudi po kvantiteti. Načrt predvideva izključno investicije v strukture, se pravi avle, laboratorije in pomožne prostore, pri tem pa ni govora seveda o vsebinskem delu. Glede tega je goriška občina skupaj z občino Šempeter in Nova Gorica podpisala dokument, ki ga je predložila bivšemu zunanjemu ministru Dimitriju Ruplu in našim deželnim in vsedravnim strukturam na področju visokega šolstva. V njem se zavzemamo za ustanavljanje skupnih študijskih smeri, zlasti takšnih, ki zadevajo evropsko dimenzijo, bodisi na področju prava, mednarodne politologije, diplomacije itd. S Politehniko v Novi Gorici pa smo seveda v stiku, saj ti načrti predvidevajo vključevanje tudi njihove strukture, v to sodelovanje pa moramo vsekakor prirediti tudi novo nastalo Primorsko univerzo s sedežem v Kopru.

/ stran 12
Andrej Černic

Pogovor Janez Dular

Izrivanje slovenščine iz javnosti nas lahko skrbi

Nekateri pravijo, da je položaj slovenščine v javnosti danes kritičen, saj jo vse bolj spodrivajo nekateri tuji jeziki, zlasti se angleščina - in se jim zdi celo nedavno v parlamentu sprejeti zakon o slovenščini prešibek za obvladovanje nje-nega težkega položaja. O tem in slovenščini v skupnem slovenskem kulturnem prostoru smo se pogovarjali z dr. Janezom Dularjem, ki je zakonsko besedilo zasnoval in nato intenzivno sodeloval pri njegovem nadaljnjem nastajanju. Dr. Dular je vodja Sektorja za slovenski jezik (prej Urada za slovenski jezik) pri Ministrstvu za kulturo, sicer pa ugledno ime v slov. jezikoslovju. Ob drugem je bil tudi minister za Slovence po svetu in minister za kulturo, zdaj pa je na kandidadni listi za poslanca pri Novi Sloveniji.

Za Slovence je najbrž kljub vsemu zelo pomembno, da imamo tako imenovani zakon o jeziku v javnosti, čeprav ni tak, kakor ste si ga kot njegov avtor sami zamislili. Kaj je tisto, kar bi v okviru tega pogovora vendarle bilo mogoče opisati kot zelo pomembno?

Zelo pomembno je, da so potihnili glasovi o domnevni odvečnosti ali celo škodljivosti tega zakona (in vsakršnega zakonskega predpisovanja jezikovne rabe), češ da bi bilo treba jezikovni položaj urejati s spodbujanjem in izobraževanjem, da kulturne zavesti in ljubezni do materinščine ni mogoče dosegati z represijo, da naj o teh rečeh odloča stroka, ne pa državna oblast ipd. Številni nasprotniki zakona so pri obravnavanju mogočih jezikovnopoličnih ukrepov nenehno vsiljevali razmerje "ali - ali", namesto "in tudi", tj. za čim bogatejši nabor medsebojno povezanih ukrepov in metod, primernih posebnim okoliščinam in namestu. Zakon o javni rabi slovenščine nikakor ne pomeni samo represije, temveč določa tudi spodbujalne ukrepe, čeprav ponekod samo na splošni ravni (npr. v 4. členu: "Republika Slovenija zagotavlja status slovenščine z dejavno jezikovno politiko") ali pa s sklicevanjem na podzakonske in deklarativne listine, ki jih še ni (npr. v 28. členu: "Državni zbor Republike Slovenije na predlog Vlade Republike Slovenije sprejme nacionalni program za jezikovno politiko" /v dveh letih po uveljavitvi tega zakona/). Pomembne so npr. tudi določbe o rabi slovenščine na javnih prireditvah, v elektronskih komunikacijskih napravah (npr. parkirne ure) ter pri predstavljanju in oglaševanju na svetovnem spletu.

Kakšna je zdaj po vašem mnenju praktična podoba slovenščine v javnosti? Postaja, če se lahko tako reče, grša, hitro vse manj slovenska in po mnenju nekaterih takšna, da zbuja samo pesimizem?

Ne bi ustrezalo dejanskemu stanju, če bi o današnji podobi slovenščine v javnosti izrekli počeno sodbo, stanje je po po-

dročjih zelo različno. Veseli smo lahko bujnega razvoja v strokovnem izrazju (od mikrobiologije in računalništva do vesoljske tehnike) ter jezikovne kulture in ustvarjalnosti v parlamentarnem govorništvu (žal ne pri vseh poslancih), vrhunski slogovni dosežki se vrstijo v izvirnem in prevodnem leposlovju. Na drugi strani pa opažamo vdiranje in celo programsko vsiljevanje anglicizirane slenga v ugledne govorne položaje (npr. na radiu in televiziji, na nekaterih spletnih straneh - te dni npr. v "forumskih" rubrikah predvolilne kampanje). Lahko bi našteval govor-

Foto DPD

ne razvade radijskih napovedovalcev (npr. posiljeno čustveno stavčno intonacijo, mešanje tonemskega in jakostnega naglaševanja) in "klasične" pomanjkljivosti uradovnih besedil (nepotrebna raba prevzetih besed, vejice, neupoštevanje zanikanega rodilnika, skladijska prezapletenost idr.), nekomunikativnost znanstvenega razpravljanja itn. Če naj se vendarle izrazim zelo posplošno, moram reči, da me bolj kakor današnja kakovost slovenščine skrbi njen položaj, tj. njeno izrivanje iz javnosti, čeprav gre pri tem deloma za "optično prevaro": vznemirjajo nas javni napisi v angleščini, ker so pač zelo vidni in se jim ne moremo izogniti (neonski izveski na lokalih, imena firm ipd.). V resnici pa je nevarnejše tisto, kar se dogaja bolj skrito: opuščanje slovenščine na znanstvenih simpozijih, na uni-verzi, v podjetjih s tujimi lastniki.

Menite, da bo zakon uveljavljen, čeprav gre pri tem deloma za "optično prevaro": vznemirjajo nas javni napisi v angleščini, ker so pač zelo vidni in se jim ne moremo izogniti (neonski izveski na lokalih, imena firm ipd.). V resnici pa je nevarnejše tisto, kar se dogaja bolj skrito: opuščanje slovenščine na znanstvenih simpozijih, na uni-verzi, v podjetjih s tujimi lastniki.

Menite, da bo zakon uveljavljen, čeprav gre pri tem deloma za "optično prevaro": vznemirjajo nas javni napisi v angleščini, ker so pač zelo vidni in se jim ne moremo izogniti (neonski izveski na lokalih, imena firm ipd.). V resnici pa je nevarnejše tisto, kar se dogaja bolj skrito: opuščanje slovenščine na znanstvenih simpozijih, na uni-verzi, v podjetjih s tujimi lastniki.

splošno, ljudje smo pač zelo različni, od donkihotskih zanesenjakov do cinikov. (Nerodno je, če se tudi zanesenjaki izgubljajo v posameznih pravopisnih drobnarijah, ne vidijo pa gozda, tj. sistemskih pomanjkljivosti v jezikovnopolični strategiji.) Zavešči se ne da predpisati, lahko pa se privzgoji: v družini, v šoli, v cerkvi, na ulici... Vendar je vsak od teh "vzgojnih odsekov" sam zase neučinkovit, če ga ne podpirajo drugi. Učitelj si lahko še tako prizadeva vcepiti učencem poleg znanja tudi spoštovanje in ljubezen do slovenščine - ko pa bo učenec po pouku stopil na šolski

prag in zagledal po ulici okoli sebe skoraj same tujejezične javne napise, bo lepe nauke pustil za seboj. Javne napise in večino drugega javnega sporočanja krojijo ljudje, na katere nima šola nikakršnega vpliva. Tudi tisti, ki v besedah še razglajajo ljubezen do materinščine ali priznavajo bistveno vlogo jezika za slovensko kulturno identiteto, v dejanjih pogosto bolj sledijo komercialni logiki, odeti v ideološko-politična gesla o prostem pretoku kapitala ipd. Če spet zelo posplošim: jezikovna

(samo)zavest pri nas ni taka, da bi v današnjih razmerah in prihajajoči globalizaciji lahko brezskrbno sprejemali napovedi tipa: "Od Slovincem samih bo odvisno, kakšna bo usoda slovenščine."

Se vam zdi, da smo z zakonom (in še čim, recimo s stroko o jeziku, ki jo premoremo) zadostno ali dobro pripravljeni za to, da preživimo in se vsestransko kot Slovenci uveljavimo v Evropski zvezi? Kje pa so, objektivno, naše najbolj občutljive točke?

Mislím, da nismo dobro pripravljeni. Za simbolno uveljavitev v Bruslju je formalno poskrbljeno s statusom slovenščine kot enega izmed uradnih jezikov (Uradni list EZ, razprave v evropskem parlamentu ipd.), težave so na domačem terenu, v Ljubljani, Dolenjskih Toplicah, na Čatežu, da o zamejstvu ne govorimo. Zakon o javni rabi slovenščine je vsebinsko precej izvotljen in daje prednost dosedanjim področnim predpisom, čeprav je bil zasnovan prav zaradi neustreznosti in pomanjkljivosti teh predpisov (npr. Zakona o gospodarskih družbah, Zakona o medijih idr.). Jezikoslovna stroka je (deloma zaradi preteklih in sedanjih osebnih razprtij) brez potrebnega ugleda, na univerzah tudi prostorsko in kadrovske utegnjenosti. Med najbolj občutljivimi točkami bi omenil npr. rabo slovenščine v znanosti in visokem šolstvu (slovenskim študentom na slovenski univerzi niso zakonito zagotovljena predavanja in izpiti v slovenščini), čedalje bolj tudi v gospodarstvu (imena firm, varstvo potrošnikov).

/ stran 12
Jože Horvat

Izjava slovenskih škofov ob volitvah 2004

“Volite modro, izvolite dobro!”

Drage sestre in bratje! Volitve poslancev državnega zbora so v naši ustavni ureditvi najpomembnejše. Vsaka štiri leta smo poklicani, da na novo izberemo ljudi, ki bodo odločali o najpomembnejših zadevah naše državne skupnosti. Smisel demokracije je v tem, da lahko vsi državljani povsem enakopravno izrazimo svojo voljo in zamisel, kakšna naj bo naša prihodnost. To možnost nam dajejo svobodne in poštene volitve v demokraciji, zato bi bilo neodgovorno, če se volitev ne bi udeležili.

Ko gremo na volitve, skrbno pretehtajmo, koga bomo volili. Odločitev ni vedno lahka. Kot kristjani pa se moramo pri premisleku in odločanju ravnati po krščanskih vrednotah.

Tudi za naše državnoborske volitve veljajo smernice, ki smo jih skupaj z vsemi evropskimi škofi poudarili ob volitvah v evropski parlament.

Volili bomo tiste poslance, od katerih lahko pričakujemo, da bodo zagovarjali spoštovanje človekovega življenja od spočetja do naravne smrti, družino kot temelj varnosti, zdravja, izobrazbe in dobrega počutja in branili družinsko življenje, zlasti pravico staršev, da brez ekonomske diskriminacije in v skladu s svojim

prepričanjem svobodno izberejo izobrazbo in vzgojo za svoje otroke. Potrebujemo poslance, ki bodo znali z ustreznimi zakoni pospeševati ekonomsko rast, ob tem pa poskrbeli tudi za najrevnejše in najbolj ranljive med nami.

Izbrati moramo poslance, ki bodo zagotavljali poštenost, preglednost in pokončnost v celotnem sistemu državne uprave in v lastnih vrstah.

Potrebujemo poslance, ki bodo skrbeli za ohranitev lepega in zdravega naravnega okolja.

Njihova skrb mora biti tudi, da bomo v Evropski uniji gojili slovensko kulturo in narodno zavest. V svetu vedno hujšega nasilja in terorizma potrebujemo varnost in mirno sožitje. Imeti pa morajo tudi odprto srce za druge ljudi po svetu, ki trpijo zaradi krivic in revščine.

Kot katoličani in člani Cerkve pa bomo končno gledali tudi na to, da bomo izvolili poslance, ki bodo priznavali velik pomen verskih vrednot v družbi in še posebej pomen naše krščanske dediščine ter si prizadevali za ce-

lovito ureditev položaja Katoliške cerkve ter drugih cerkva in verskih skupnosti v naši državi.

Na volitvah smo vsi enaki in enakopravni. Glas vsakega je enako pomemben in enako potreben. Zato volitev ne smemo lahkomišlno opustiti. Ne iti na svobodne in poštene volitve pomeni odpovedati se dostojanstvu svobodnega državljana, ki sprejema nase del odgovornosti za skupnost. Zadnji koncil jasno naroča: “Vsi državljani naj se torej zave-dajo pravice, ki je hkrati dolžnost, da uporabijo pri volitvah svojo svobodo v prid skupne blaginje” (CS 75, 1). Podobno je tudi bl. Anton Martin Slomšek ob volitvah priporočil svojim vernikom: “Še enkrat vam rečem: volite modro, izvolite dobro; kakor si boste sami postlali, tako boste ležali.”

dr. Franc Kramberger,

mariborski škof in

predsedujoči SSK,

msgr. Metod Pirih,

koprski škof,

msgr. Andrej Glavan,

upravitelj ljubljanske

nadškofije,

dr. Jožef Smej,

mariborski pomožni škof,

mag. Alojz Uran,

ljubljski pomožni škof,

dr. Anton Stres,

mariborski pomožni škof,

dr. Jurij Bizjak,

koprski pomožni škof

Pismo misijonarja lazarista z Madagaskarja

Vsaka domača beseda je kot “žarek sonca”

Spoštovani urednik! Čeprav se osebno ne poznamo, se vam želim oglasiti z nekaj vrsticami. Najprej bi se vam rad zahvalil za zvesto pošiljanje vašega časopisa “Novi glas”, ki nas seznaja z življenjem in delom rojakov pri vas na Goriškem in na Primorskem. Vaš list sem začel prejemati že pred nekaj leti, in to po zaslugi pokojnega Kazimirja Humarja, ki je bil poleg svojega duhovniškega in kulturnega dela na Goriškem tudi velik prijatelj in dober tovarš slovenskih misijonarjev.

Čeprav sam nisem doma iz vaših krajev, ampak iz “zelene Štajerske”, sem lep del svojega

življenja povezan z rojaki v Gorici, s prijatelji v Mirnu in s soprogi v Mirenskem Gradu; tukaj v misijonih pa je zame vaš list topla vez z vami.

Po številu nas je Slovencev malo. Tudi slovensko ozemlje je precej skrajno. Še sreča, da je konec “železne zaves”, ki je toliko let ovirala naše medsebojne stike. Pred leti smo dobili samostojno državo, ki se počasi privaja na demokracijo. In sedaj, ko je Slovenija vključena v Evropsko zvezo, so meje še bolj odprte. Upajmo, da bo vse to pomagalo pri bolj tesni povezavi med rojaki v matični domovini, v zamejstvu in po svetu.

Zato izkoriščam to priložnost, da vam prav iz srca čestitam za vse veliko delo, ki ga opravljate med goriškimi in primorskimi rojaki, in za ohranitev “naše ljube materinščine”. Prav tako najlepša hvala za zvesto pošiljanje vašega lista tudi meni, ki sem že 34 let zdoma, tu na Madagaskarju. Najprej sem bil dolga leta na vzhodni obali otoka (v škofiji Farafangana), kjer deluje še danes večina slovenskih misijonarjev. Sedaj pa sem že 8. leto v pomoč Petru Opeki, ki se je posvetil najbolj obrobni ljudem v malgaškem glavnem mestu (Tananarive).

In še en razlog je, da vam pišem. V Novem glasu (št. 33. z dne 16.09.04) sem “odkril”, da ste pri Mohorjevi izdali knjigo Franca Sodja ob njegovi 90-letnici življenja “Pridiganje moje poslanstvo”. Ali bi smel prositi za 1 izvod te knjige?

Avtorja, g. Sodja, osebno poznam, saj je moj sobrat v Misijonski Družbi (lazarist). Tudi sem prebral že več njegovih knjig, ki so vse zelo globoke in nagovorijo marsikatero bralca. Veste, vse to mi pomaga, da ne pozabim materinega jezika. Saj je vsaka domača beseda kot “žarek sonca”. Prav zato sem vam iz srca hvaležen tudi za vaš tedenski dar - “Novi glas”. Veliko sreče in blagoslova želim vsem vam, ki se trudite pri odličnem poslanstvu, ko hranite rojake z lepo domačo besedo! Posebej vam, g. Andrej Bratuž, in vam, g. Jurij Paljk, iskrena zahvala! Bog daj, da bi vse vaše delo obrodilo bogate sadove in da bi slovenska beseda še dolgo odmevala v srcih “vseh, ki dobro mislijo”, in krepila vezi med rojaki širom po vsetu.

S prav lepimi pozdravi,

vdani Rok Gajšek CM

Orglar, orglavec in organist

Ob kraljici glasbil

Orgle imenujejo tudi kraljico glasbil, ker tako popolno združujejo načine izvedb in zmorejo ustvariti tako široko paleto zvokov. Nastale so v 5. stoletju pred Kristusom. V Evropi pa jih poznamo od 8. stoletja dalje.

V slovenskem glasbenem prostoru so se za mojstra, ki igra na orgle, uveljavile tri besede: orglar, orglavec in organist. Orglar je tisti, ki igra na orgle. Ta beseda se je umaknila v zgodovino. Prešeren je še pel o orglarčku. Drugi dve pa sta si v času, ko so orgle prestopile cerkvene zidove in dobile mesto tudi v koncertnih dvorinah, razmejili področje rabe. Tako je od protestantizma dalje orglar tisti, ki izdeluje orgle. V kolikor brskamo po starih slovarjih, izvemo, da je beseda organist zapisana leta 1710 (Hipolitov slovar), orglavec pa skupaj z organistom (igralcem na orgle) leta 1789 (Gutsman). Danes ti dve besedi delimo tako: organist je tisti, ki igra v cerkvi na orgle med liturgijo. Orglavec pa je oseba, ki igra na orgle izven liturgičnih opravil, in to največkrat na orgle, ki niso v sakralnem prostoru, na koncertih. To besedo v slovenskem prostoru radi uporabljajo tudi predvsem zato, da bi “duh po sakralnem” komu ne škodoval.

Orglavec imamo kar nekaj in jih bomo s časom imeli še več. Ljudje radi pokažejo, da nekaj znajo, ali lepše povedano, radi se uveljavljajo. In kdo se ne bi rad uveljavil na takšnem ali drugačnem koncertu, saj mu na koncu ploskajo, pa še nagradijo ga vsaj včasih s kakšnim pušljcem. V umetniškem svetu je orglavec čislán in glasbeni svet se z orglavci zelo rad ponaša.

Čisto nekaj drugega pa je organist. To je oseba, ki ima znatno več potrpljenja od orglavca. Duhovniki velikokrat pozabljamo, da je organist oseba z božjim poklicem. Tudi njega je nekega dne Bog poklical za orgle. Lahko si je tedaj predstavljaj, da bo njegovo delo cenjeno, spoštovano in tudi pomembno. Kmalu je prišel do spoznanja, da je njegova odločitev čisto nekaj drugega od odločitve takšnega ali drugega nega glasbenika. Za organistom stoji osebna odločitev slediti klicu! Prav kmalu pride tudi do spoznanja, da za orglami ni ni-ti denarja, še manj aplavza, velikokrat tudi ne razumevanja s tistimi, ki mu jih zopet Bog pošlje na kor ali pa pred oltar

in jih kot organist sprejme. Velikokrat z veseljem, včasih pa tudi z muko.

Ob vseh problemih, s katerimi se srečuje organist, je tudi tiha skrita milost, saj ustvarja pove-zavo med oltarjem, pevci in ljudmi, ki so pri maši. Od tod dalje pa je organist oseba z zavdanja vredno vlogo, seveda če se je najprej sam zaveda. Organistova povezanost se začne pred najvišjim Pevcem, ki je tudi večni Organist.

Čisto slučajno sem po nekem koncertu izmenjal nekaj besed z organistom, ki je dolga desetletja vsako nedeljo igral pri maši, ki so jo prenašali po radiu. Rekel sem: “Ves teden ste v službi, obvezno na nedeljo pa še z notesom in uro na orglah, tako da ne morete nikamor, ko ste prosti!” Nasmejal se mi je in pripomnil: “Mislite, da to delam za radio? Še manj za svojo čast! Vi, kot duhovnik, bi že morali vedeti, za koga razdajam svoj prosti čas!” Povesil sem glavo, bilo mi je zelo nerodno, organist pa je s tem jasno in odločno povedal, kaj mu pomeni vera!

Pred več kot tridesetimi leti sem se na vlaku zapletel v pogovor s starejšim moškim. Predstavil se mi je, da je med tednom v službi na železnici, v nedeljo pa še dodatno organist. Pogovor je teklen in ob koncu me je prosil, da naj si zapomnim ta stavek: “Glasba kot tudi petje, lahko zelo pokvari človeka!” Veliko let sem potreboval, da sem dojel celotni pomen te misli. Danes to razumem in ne organist ne pevec, še manj pa duhovnik, ni proti temu imun.

Pokojni profesor Stanko Premrl je ob neki priložnosti povedal: “V življenju sem srečal veliko glasbenikov, ki so glasbo sovražili. Bil sem profesor na ljubljanski Akademiji za glasbo. Vzajali smo najrazličnejše glasbenike, sam pa sem tudi pomagal pri vzgoji organistov. Povem vam, da med organisti nisem srečal nikogar, ki bi sovražil svoj poklic.”

Če mogoče čutite, da vas veliki Mojster kliče na kor, bodisi za orgle ali k cerkvenemu zboru, ne prezrite tega, čeprav si boste nakopali neprijetno obveznost, saj je biti organist “služba”. Nič manjša službena obveznost ni biti cerkveni pevec! Imeli pa boste mir pred lastno vestjo. Pa še srečni boste! Verjemite mi, da boste res srečni!

Ambrož Kodelja

27. NAVADNA NEDELJA-ROŽNOVENSKA

Hab 1,2-3; 2,2-4; Ps 95; 2 Tim 1,6-8.13-14; Lk 17,5-10

Prerok Habakuk, ki ga danes beremo, nam ostaja skrivnostno nepoznan. Toda zapustil nam je skromen zapis, ki pa je sila dragocen. Govori nam namreč o moči vere. Po njej nam govori sam Bog v času zmede, vojn in nasilja. Je kakor luč v temi, da nam posije kot rešitev. V tistem času, t.j. v sedmem in šestem stoletju pr. Kr., delujejo preroki Sofonija, Nahum in Jeremija. Proti Judom se dvignejo divji narodi, vojaško objestni, ki mimogrede pomendrajó Jude. Božje ljudstvo se tedaj znajde v smrtni nevarnosti za obstoj, tako državno kakor narodnostno, politično in versko.

Prej so jih tlačili Asirci, izžemali so jih, zdaj so na vrsti Babilonci in drugi. Uničili so jim državo, Jeruzalem in tempelj. Začenja se sužnost. Cele karavane ujetnikov, izgnancev in sužnjev se žalostno vijejo v tujino.

Tedaj so jim v oporo in pomoč edinole preroki. Čeprav jim odkrito spregovorijo o kazni zaradi grehov in odpadu od edinega in pravega Boga, jim vendarle nakažejo upanja polno prihodnost, če se bodo povrnili k Bogu po veri. Bog bo z njimi. Zato naj obudijo vero in upanje vanj. Vera je namreč tista moč, ki premaga nemogoče stvari. Saj je Bog tisti, ki celo mrtve obuja (Heb 11,19). Tudi v današnjem evangeliju Jezus spodbuja ljudi k veri. Ta vera ob zgledu človeško gledano nerešljivih stvari, ki se poleg vsega zdijo nepotrebne in nekoristne, kakor murva, ki naj bi se presadila v morje (Lk 17,6), je edina, ki človeka rešuje. Saj ni od človeka. Je Božji dar. A Bog jo lahko deli vsakemu človeku, komur on hoče. Je kakor veter, ki veje, koder hoče (Jn 3,8).

Že zrno gorčice je podoba skrite, neznatne vere. Tako smemo upati, da je naša vera obrodila sadove v družini, v zakonu, v družbi; da Bog razraščá na nam neviden način vero vsakega človeka. Iz preganjavca Savla npr. je Bog znal narediti svoje orodje za vero celih množic: “Gospod pa mu je rekel: ‘Pojdi, zakaj on je posoda, ki sem si jo izbral, da ponese moje ime pred pogané in

kralje in Izraelove sinove. Pokazal mu bom, koliko bo moral trpeti za moje ime” (Apd 9,15-16).

Tudi vsak Jezusov učenec, ne samo apostoli, duhovniki, redovnice in redovniki, diakoni in drugi služabniki evangelija, marveč vsak katoliški laik, vsak na svoj način, oznanja Boga. Zlasti s svojim življenjem. Pod vodstvom škofa v lastni škofiji in po župnijah ali celo kot laiški misijonar, se zavzema za razširjanje Božje ljubezni v svetu. Brez laikov, tako žensk kakor moških, si ni mogoče danes misliti uspešnega apostolata v svetu, ki se naglo spreminja. Kajti različno kliče vsakomur, naj zastavi ves svoj pogum v službo rešenja. Saj je vsak krščenec pri krstu prejel plamen Božjega milostnega daru po polaganju rok. Pavel nas spominja, da Bog nam ni dal duha boječnosti, temveč duha moči, ljubezni in razumnosti.

V drugem pismu Timoteju nadaljuje Pavel z opominom, naj se ne sramuje pričevanja za našega Gospoda. Tudi mi sami naj se ne sramujemo nobenega trpečega človeka, marveč naj trpimo drug z drugim za evangelij. Tudi laiki imajo besede zdravega nauka. Kot krono vsega so tudi oni prejeli

Svetega Duha, ki prebiva v nas. Sveti Duh pa je zaklad, ki naj ga varujemo (2 Tim 1,6-14).

Laiki naj sodelujejo pri načrtu župnijskega življenja, ki bo vedno bolj zahtevalo medžupnijsko skupno delovanje, tudi zaradi pomanjkanja duhovnikov. Skrb za nove duhovnike in redovnice ter redovnike ostaja vedno kot prvenstvena naloga vseh. Mesec oktober poglobimo z molitvijo rožnega venčka v rokah.

Za vse velike potrebe in stiske moli z nami Mati Marija.

Ker pa je oktober tudi misijonski mesec, oživimo poslanstvo Cerkve, tudi naše torej, ob zavetnici misijonov, ob sv. Tereziji Dete Jezusa (goduje 1. oktobra). Čeprav ni bila nikoli v misijonih, je živ zgled zavzetosti za misijone po ljubezni. Saj je ljubezen srce misijona Cerkve.

Angeli varuhi (2.10.) in sv. Francišek Asiški (4.10.) nas naravnost vlečejo k Bogu s svojim zgledom služenja drugim po uboštvu Jezusa Kristusa, ki edini vse bogati.

Tudi naša vera naj se izkaže po goreči ljubezni do Boga in do človeka!

Komentar o družbenih razlikah v Sloveniji

Vsi enaki, vsi drugačni

Vsi enaki, pa vendar drugačni. Mislim, da bi se tako ali podobno geslo lepo podalo mesecu septembru, ko se nekateri - utrujeni od počitnic - trudijo prikazati in dokazati, da so naredili za nas veliko dobrega. Eni, drugi in tretji - v političnem žargonu bi rekli levi, desni in neodvisni so tako prepričani v lastne uspehe, da jim gre celo na smeh, ko pripovedujejo. Problem je le v tem, da nikoli ne vem, ali se smejejo sami sebi ali nam, ki tako slepo verjamemo. In če vsaj malo sledimo medijskemu poročanju in če pri merjamo to, kar se dogaja v deželah, o katerih poročajo, nam gre kar lepo. Še vedno zelo veliko zvemo o dogajanju v republikah bivše Jugoslavije, pa o Rusiji, na Bližnjem vzhodu, Iraku, Iranu ne bi naštevale. So stvari, o katerih je potrebno govoriti. Vendar, dragi moji, vprašam vas, ali ne veste, da smo že štiri mesece člani Evropske unije? Torej nas morajo bolj zanimati dežele, s katerimi si nameravamo deliti dobro in slabo, uspehe in neuspehe,

izkušnje in napake. Predvsem bi radi vedeli in poznali izkušnje drugih, šele potem bi lahko vedeli, kje smo, in primerjali, kako nam gre. Kot novi članici EU bi se spodobilo, da bi nam v teh septembrskih dneh povedali, kako delujejo šolski sistemi v deželah Evrope, katere del smo. Koliko stane brezplačna šola pri nas in koliko stane v Italiji, Nemčiji, na Danskem, Švedskem. Slučajno sem bila v knjigarni, ko je svojim otrokom kupovala potrebščine mama, ki je prišla iz ene od naštetih dežel. "Pri nas," je rekla, "dobi vsak otrok v šoli učbenike brezplačno." Trgovka, ki se ji verjetno že meša od številnih različnih seznamov matičnih in podružničnih šol, je zagodrnjala: "Pri nas pa ima vsak otrok svoj seznam." In kaj bi šele rekli starši, ki ne zmorejo plačati vsega, kar na seznamu piše? In sedaj smo tam: vsi enaki, vsi drugačni. Ali je res potrebno, da morajo družine z nizkimi dohodki in kopico ukaženih otrok trkati na vrata Karitas in drugih humanitarnih organizacij? Sprašujem, zakaj

stigmatiziramo take družine. Ali res ne pomislimo, da se čutijo ponižani in užaljeni, potisnjeni na rob? Če je to zaradi nepoznavanja razmer, naj bo, če pa je načrtno, nas je lahko sram.

Na rob potisnjeni pa se počutijo tudi mnogi starši, ki so malo 'pokukali' tudi čez meje naše ljube doline Šentflorjanske. Ni problem samo denar, večji problem je vsebina. Da je dobra, pravijo, verjamem, vem pa, da bi lahko bila tudi boljša, predvsem pa drugačna. Taka, po meri človeka, ne ministra. Profesor, ki ga zanima le stroka in ne politične igrice, je pripovedoval, da ga študentje večkrat sprašujejo, kaj misli o verski vzgoji v šoli. Največkrat jim je odgovoril, da ni še čas za to. Če so še kar naprej vztrajali, jih je na hudomušen način odslovil, češ 'poglejte nasme nadškofa in ministra, pa boste razumeli'. Sedaj pa, pravi, da je zaskrbljen, kaj naj odgovori, kajti nadškof je odšel, minister pa... Sicer pa roko na srce, en človek ne more biti kriv za vse, pa tudi vsak človek ima v sebi nekaj dobrega.

To sem pred dnevi našla celo pri gospodu Miloševiću, ki se zagovarja za zločine. Celotno, vseh ukan zmožen, je v Haagu javno povedal, da je Vatikan takoj priznal Slovenijo. Našim vrlim, nedolžnim gospodom pa to kar ne gre rado iz ust. Ko smo že pri Vatikanu, ne morem mimo pisma Kongregacije za verski nauk, ki poudarja vlogo moža in žene v Cerkvah in svetu. Z vso pozornostjo in spoštovanjem sta tu prikazana poslanstvo in pomembnost žensk. Pismo je obsežno, preveč, da bi ga novinarji v celoti prebrali. Zato so iz njega napravili pravi medijski linč na papeža, češ da dela ženskam krivico, ker ne morejo postati duhovnice. Tudi mene so vprašali, kaj o tem mislim. Strokovno se res na to ne razumem, toda mene učijo življenje in izkušnje. Za enkrat ne poznam nobene

ženske, ki bi si to želela, torej zakaj tako vsiljevanje.

Poznam jih pa kar nekaj, ki jih motijo 'ženske kvote'. Enako kot kvote za koruzo, pšenico, mleko, krave... Ali nam res gospodje politiki hočejo vedno znova dokazovati, da so ženske na položajih le zaradi kvot in ne zaradi znanja in sposobnosti? Čudno, noben predstavnik tretje sile se ni ob to spotaknil?

Nemalo grenkih spoznanj pa človek doživi v vsakdanjem življenju. V časopisih in na TV vidimo razne prireditve, ki jih podpirajo različna podjetja in ustanove. Tudi tu bi lahko rekli vsi enaki, vsi drugačni. Večina sponzorjev ima enak odnos do vrhunskih kulturnih prireditev kot do vaških vesellic. Nič čudnega, če celo s pristojnega ministrstva zavrnejo prošnjo za pomoč, ker je vprašljiva strokovnost udeležencev, ki so na mednarodni sceni priznani in uveljavljeni. Vendar to so naložbe na daljši rok, ki se trenutni politiki ne izplača. Za kulturo, ki žali čustva številnih ljudi dobre volje, pa se dobi denar. Zato nič čudnega, če je bil odgovor enega od podjetij na prošnjo za nekaj novčičev pošten in korekten, češ da je neugodna davčna politika argument, zaradi katerega ne sponzorizirajo humanitarnih, športnih in drugih sicer zanimivih vsebin. Kaj so zanimive vsebine, pa je drugo poglavje. Zato bi priporočala, da se v teh septembrskih dneh udeležimo pred zaprt televizor in v tišini premislimo, ali je plačilo za delo pravično in pošteno ali nam naš šolski in zdravstveni sistem nudi to, kar si zaslužimo, ali je delavnost, pravičnost, dober odnos do narave in življenja še vrednota. Tudi če je vse kolikor toliko zadovoljivo, ali ne bi bilo lahko drugače, bolj po meri človeka, družine? Če bomo s tem razčistili sami pri sebi, ne potrebujemo zgi-bank, plakatov in drago plačane volilne kampanje. Vam pa, dragi gospodje, ne trudite se preveč dokazati, kaj ste v vseh teh letih naredili, mi že vemo, zato vas bomo na volitvah obkrožili, morda pa tudi ne. Sedaj je prepozno.

Jožica Ličen

Praznično slavlje blizu Socerba

Blagoslovitev obnovljene cerkve v vasi Kastelec

nas mora nositi v svojem življenju. Križ pomeni odpuščanje, upanje in odrešenje. Povedal je, da trpljenje v življenju, ki ga je sam izkusil v zdravstvenih težavah, pripomore k poživljanju vere, ki vodi po poti upanja in odrešenja. Zaustavil se je tudi ob pomenu ljudske pobožnosti in spodbujal prisotne, naj jih čim več gojijo. Zaključil je z besedami upanja, da bi ta notranja in zunanja obnovitev cerkve, ki je olupšala svetišče, kot tudi ta kraj, pripomogla k pri-

nedeljo, 19. t.m., se je v vasi Kastelec pri Socerbu zbrala velika množica vernikov, da bi se udeležila slovesne sv. maše v počastitev dela, ki so ga domačini vložili pri obnovi cerkve, posvečene sv. Križu. Slovesno bogoslužje je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih ob somaševanju treh duhovnikov. Med temi sta bila sedanjí rodiški župnik Iztok Mozetič (upravlja tudi župnijo Klanec, pod katero spada podružna cerkev sv. Križa) in njegov predhodnik Milan Pregelj, ki je bil pred kratkim imenovan za vojaškega kurata. Mašni obred je spremljal združen zbor ZCPZ iz Trsta skupaj s pevci CPZ iz Rodika pod vodstvom in ob orgeljski spremljavi Edija Raceta. Mogočno in slovesno je zadonela vstopna pesem iz maše sv. Cecilije Antona Foersterja "Oče večni v visokosti..." ter druge skladbe Franca Blažiča, Gregorja Zafošnika, Petra Potočnika, Alojzija Mava in Vinka Vodopivca. Po blagoslovitvi obnovljene cerkve se je škof msgr. Pirih v pridigi navezal na čiščenje in pomen križa, ki ga vsak izmed

bližanju tudi tistih, ki so se oddaljili in izgubili vero.

Cerkve naj bi bila zgrajena v 13. stoletju letnica 1655, ki je vklesana na prekladi kamnitega portala, označuje, ko je bila prvič prenovljena. To cerkev krasijo vsaj trije elementi: lep kamnit oltar, gotski rebrasti prezbitrij in beneški četverkotni zvonik, ločen od cerkve.

Zunanji del slovesnosti je vseboval govor, ki ga je imel g. Stanko Mihalič, predsednik gradbenega odbora in gibalna sila projekta, kot ga je imenovala napovedovalka. Povedal je, da šteje vas 44 prebivalcev, zato je bil ta projekt velik zalogaj za tako malo skupnost. Zahvalil se je za podporo podjetju, ki gradi avtocesto, kot tudi vsem posameznikom, ki so denarno podprli obnovo cerkve. Želja je, da bi obnovili še tlak, a za zdaj so načrtovana dela končana.

S pesmijo in veselim razpoloženjem, ki se je ustvarilo ob lepem vremenu, dobri kapljici in dobrotah, ki so jih ponudili domačini, se je družbanost podaljšala v noč.

Pavel Vidau

Na dnu...

Franciščanska razstava v Gorici ob letnem prazniku sv. Frančiška Asiškega

Od evangelija do življenja in od življenja do evangelija

Goriški frančiškanski red, ki združuje laike, je tudi letos pripravil ob prazniku sv. Frančiška Asiškega razstavo, tokrat z naslovom Regula: od evangelija do življenja in od življenja do evangelija. Na ogled je od 25. septembra do 4. oktobra.

T.i. regula, ki jo je odobril papež Pavel VI. junija 1978, je dokument, ki vsebuje pristni duh sv. Frančiška in evangelijski način življenja, ki ga je umbrijski svetnik že pred osmimi stoletji predložil laikom. Leta 1221 je namreč ustanovil t.i. tretji red (Frančiškov svetni red), ker je videl, da njegovim idealom sledi tudi veliko laikov, ki živijo v svetu. Tako je nastala nova oblika "svetosti" kot spokorno življenje v vsakdanji delovni in družinski stvarnosti, ki pač teži po vse polnejšem spreobrnjenju srca in življenja k Bogu. Regula namreč vabi vsakega pripadnika svetnega reda, naj živi po evangeliju in išče Kristusa v sočloveku. Četrty in peti člen regule namreč pravita: "Regula

in življenje frančiškanov pomenita: živeti po evangeliju našega Gospoda Jezusa Kristusa po zgledu sv. Frančiška Asiškega, za katerega je bil Kristus navdihovalec in središče njegovega življenja z Bogom in ljudmi... Prizadevajo naj si za vztrajno branje evangelija in naj prehajajo od evangelija do življenja ter od življenja do evangelija... Člani svetnega reda naj torej iščejo živečo in delujočo osebo Kristusa v bratih, Svetem pismu, Cerkvah in liturgičnih delih." Razstava prikazuje nekaj misli oz. razmišljanj, ki lahko omogočijo obiskovalcu boljše razumevanje karizme Frančiškovega svetnega reda. Na ogled so namreč zgodovina reda in treh regul, ki so jih v zgodovini odobrili trije različni papeži, do izraza pa pride tudi

Frančiškovo čiščenje duhovnikov kot delivcev Božje Besede in evharistije. Razstava se nadaljuje z odprtim evangelijem kot Kristusovo živo osebo, ki se javlja v vsakdanjem življenju vsakega človeka, in s prikazom Hvalnice stvarstva (Sončne pesmi), ki priča o popolni ljubezni sv. Frančiška in sv. Klare do Boga in vsakega

ustvarjenega bitja. Na koncu so na ogled še življenjepisi nekaterih članov reda, ki so veliko pripomogli k skupnosti in družbi.

Predstavljeno je tudi mirovno srečanje, ki bo na pobudo Severovzhodnega Frančiškanskega gibanja (Mo.Fra.Ne) potekalo 16. oktobra in se ga bodo udeležili frančiškani iz Italije in Slovenije; pobudo si je močno želel izredno priljubljeni, nedavno umrli p. Giorgio Cavedale (na sliki), od leta 1993 dalje duhovni asistent svetnega reda.

Razstava, ki so jo odprli 25. septembra, je odprta od ponedeljka do sobote med 16. in 19.30, v nedeljo, 3. oktobra, od 9. do 12. ure, v ponedeljek, 4. oktobra, pa od 9. do 12. in od 15. do 20. ure. Vsi, ki vas dragocena in neugasljiva karizma velikega asiškega svetnika nagovarja, ali bi se ji radi približali, ste toplo vabljeni!

Kratke

Praznovanje v Cerknem

Župnija Cerkno vabi ob 150. obletnici rojstva škofa Frančiška Borgie Sedeja, ob blagoslovu cerkve sv. Ane v Cerknem, ob zaključku popotresne prenove na sakralnih objektih na Cerkljanskem in ob prazniku občine na slovesnost blagoslova cerkve sv. Ane in na odkritje slike škofa Sedeja na njegovi rojstni hiši. Slovesnost bo v nedeljo, 3. oktobra, ob 15. uri. Pred rojstno hišo nadškofa Sedeja bodo kratak kulturni program, županov nagovor, odkritje in blagoslov nove nadškofove slike na fasadi domačije. Ob 15.30 bo blagoslov slik na fasadi cerkve sv. Ane, ki jih je po originalnem vzoru Giulia Quaglia naslikala ruska slikarka Maša Bersan Maškova, in blagoslov po potresu sanirane cerkve. Po maši bosta srečanje in pogostitev pred cerkvijo.

V Padovi bodo odkrili kip p. Placida Corteseja

V petek, 8. oktobra, bo minilo 60 let, kar so nacisti pred baziliko sv. Antona v Padovi aretirali minorita p. Placida Corteseja. Odvedli so ga na sedež gestapa na Oberdankovem trgu v Trstu, kjer so ga v naslednjih tednih na zasilnih mučilih do smrti. Skoraj šest desetletij po dogodku je sodišče za domnevni datum smrti določilo 15. november 1944. Truplo je verjetno zgorelo v Rižani.

P. Placido Cortese (Cres 1907 - Trst 1944) se je odlikoval kot duhovnik in verski častnik, med vojno pa kot velik dobrotnik slovenskih in hrvaških internirancev, političnih preganjancev in Judov ter kot sodelavec v odporu proti trinoštvu. Mučili so ga, da bi izdal sodelavce, vendar je molčal do smrti. Njegov lik je v zadnjih letih ponovno zaživel med Italijani, Slovenci in Hrvati. V Rimu pregledujejo bogato gradivo iz postopka za njegovo beatifikacijo, ki so ga vodili v Trstu.

Ob 60-letnici aretacije pripravljajo njegovi sobratje minoriti pomembno slovesnost v Padovi. Tam je p. Placido prebil najplodnejša redovniška leta. Na "križnem hodniku magnolije" ob baziliki sv. Antona bodo 8. oktobra ob 20.45 odkrili njegov kip, delo slovenskega umetnika s Ptujja Viktorja Gokoviča. Kip je nastal ob predstavitvi slovenske izdaje Cortesejevega življenjepisa 9. maja lani pri minoritih na Ptujju. En odlikež stoji ob Marijinem svetišču na Ptujski Gori. Ob odkritju bo spregovoril provincial p. Luciano Fanin. Po slovesnosti bo ob 21. uri v bližnji dvorani Teološke šole srečanje z naslovom P. Placido Cortese - redovnik in mučenec. Vodil ga bo vicepostulator p. Tito Magnani. Spregovorili bodo zgodovinar Patrizio Zanella, življenjepisec p. Apollonio Tottoli in nekateri Cortesejevi sodelavci. Na sporedu bodo naposled recitacije iz drame Luigijsa Francesca Ruffata o p. Placidu in prva izvedba odlomkov iz njemu posvečenega glasbenega dela Alessandra Modeneseja.

Vpisi v slovenske vrtce, osnovne in nižji šoli

Presenetljiva rast vpisov se nadaljuje

Za našo stvarnost je pregled vpisov na najnižje stopnje šolanja vsako leto poseben trenutek preverjanja. Že vrsto let so nam bile številke naklonjene in kar navadili smo se, da silijo navzgor. Tudi letos niso odpovedale in nas ponovno presenetile. Iz preglednic izstopa samo rahlo manj vpisov v vrtce goriškega okrožja in na nižjo srednjo šolo v Doberdolu, enako število dijakov na mestni nižji srednji šoli, povsod drugje pa beležimo porastek. To samo potrjuje, da je slovenska šola vitalna in privlačna in da je želja mnogih staršev, da bi se njihovi otroci učili v slovenskem jeziku in vzljubili slovensko kulturo. Za slovenske šolnike so ti podatki nedvomno pomembno priznanje za njihov šolski trud. Prav prijetno se je torej pomuditi ob tako pozitivnih podatkih.

Slovenske vrtce goriškega okrožja bo obiskovalo skupno 183 malčkov (lani 191), ki so tako porazdeljeni (glej razpredelnico A).

Osnovne šole goriškega okrožja, ki jih skupno z vrtci vodi ravnateljica Miroslava Brani, bo obiskovalo skupno 248 učencev (lani 223). Nadaljuje se običuten porast zadnjih let. Populacija osnovnošolcev pa je tako porazdeljena (glej razpredelnico B).

Še pogled na doberdolsko področje. Večstopensko šolo s slovenskim učnim jezikom, v katero so vključeni vrtci, osnovne šole in tudi doberdolska

nižja srednja šola, bo še naprej vodil poverjeni ravnatelj Joško Prinčič. V vrtce doberdolskega okrožja bo hodilo skupno 190 malčkov (lani 170). Ponovno beležimo na tem koncu znaten priliv. Razčlenjeno stanje pa zgleda tako (glej razpredelnico C). V tamkašnje osnovne šole pa bo hodilo letos skupno 196 učencev (lani 174). Še vedno preseneča Romjan (glej razpredelnico Č). Pregled zaključujemo s podatki glede obiska obeh nižjih srednjih šol. V Doberdolu bo skupno 59 nižješolcev (lani 64). Letos sta dva druga razreda. Prvi razred bo obiskovalo 11 dijakov, dva druga razreda 26, tretjega pa 22 dijakov. Goriško mestno nižjo srednjo šolo I. Trinko bo letos vodila poverjena ravnateljica Elisabetta Kovic. Šolo bo obiskovalo skupno 140 dijakov, prav toliko kot lani. Dva prva razreda bo obiskovalo skupno 47 dijakov (lani 51), tri druge razrede 45 dijakov (47), tretja pa 48 dijakov (42). Za zaključek nekaj primerjav z vpisi v šolskem letu 1999/2000. V vrtcih doberdolskega okrožja je letos 68 malčkov več kot pred šestimi leti, goriškega pa 31 več, na osnovnih šolah doberdolskega okrožja je letos 63 učencev več, goriškega pa 50 več, na nižji v Doberdolu je 22 dijakov več, v Gorici pa 17 več. Ta pozitivni trend vpisov zadnjih let bi moral priliti vsem nekaj več optimizma in navdušenja.

Harjet Dornik

G. Vojko Makuc v Sovodnjah, g. Marjan Markežič v Pevmi, Štmavru in Podgori

Pred novim poslanstvom

G. Makuc obhaja v Sovodnjah (foto DPD)

G. Markežič prejema ključ pevmske cerkve (DPD)

Spremembra župnika lahko rodi v župljanih mešane občutke, kar je naravno in človeško. In vendar lahko vidimo, da je za tem nadškofovim dejanjem le ljubeča skrb za vernike, saj nov župnik prinaša s sabo nov način izražanja in oznanjevanja Kristusa, kar je vsekakor spodbudno in koristno za zdravo rast v veri.

Sovodnje so v soboto, 25. t.m., pri maši ob 20. uri toplo sprejele g. Vojko Makuca, dosedanjega župnika v Pevmi, Štmavru in na Oslavju. Pred cerkvijo so ga vaščani pričakali s kruhom in soljo, izročili so mu ključ cerkve sv. Martina in zaželeli, da bi bili skupaj prava družina. Škofov vikar za slovenske vernike msgr. Oskar Simčič je prebral nadškofov odlok z dne 31. julija 2004, s katerim je g. Makuc razrešen prejšnje službe in imenovan za župnika v vasi ob Soči. S tem dejanjem je njegova umestitev postala tudi pravno veljavna. Msgr. Simčič mu je v kratkem, a pomenljivem obredu med mašo, pri kateri je somasoval tudi g. Viljem Žerjal, izročil štolo, lekcionarij in križ, simbole duhovniške službe. V homiliji je spregovoril o Božjem klicu: "Potrebuje-

Vesela družabnost po maši v Podgori (DPD)

mo ljudi, ki se razdajajo: to velja tako v družini kot duhovništvu in drugih poklicih." Vernike je spodbudil, naj župnika ne pustijo samega, saj je v krščanstvu bistvena občestvena razsežnost. Bogu moramo biti hvaležni, da še imamo duhovnike, ki oznanjajo Gospoda: "Če bi se zaprla cerkvena vrata, kaj bi še bilo od Sovodnji?" Zato: "Bodite odprta krščanska skupnost, ki sedi za isto mizo in iz obilja daje drugim!" G. Makuc je na koncu maše hudo mušno pripomnil, da ni per-

fekten. Zato je spodbudil župljane k bratskemu svarjenju: "Tako bomo vsi kaj odnesli!" Evharistični daritvi je pred cerkvijo sledilo sproščeno praznovanje ob bogato obloženih mizah, ob katerih se skupnost lahko gradi in utrjuje. Veliko "zdravja, potrpežljivosti in vztrajnosti" so novemu župniku Marjanu Markežiču zaželeli verniki iz Pevme, Štmavra in z Oslavja ob njegovi umestitvi v nedeljo, 26. t.m., ob 10. uri v cerkvi sv. Mavra in Silvestra v Pevmi. V imenu krajev-

ne skupnosti ga je nagovoril Lovrenc Persoglia in mu podelil ključ Božjega hrama; g. Marjana čaka težka naloga, je rekel, saj bo vodil dve župniji. Zato je dodal: "Stali vam bomo ob strani." Tudi v Pevmi je msgr. Simčič prebral nadškofov odlok in opravil že omenjena simbolična znamenja. Posebno ganljivo je bilo slišati ponovitev duhovniške obljube. V pridigi je msgr. Simčič spregovoril o prihodu g. Markežiča iz Kopra v Gorico pred 26 leti; bodisi takrat bodisi sedaj je dal isti velikodušni odgovor: "Če je potreba in če škof tako pravi, sem pripravljen!" Škofov vikar je namreč povedal: "Škofija ni tovarna duhovnikov! Poklici se rodijo v družinah, župnijah." Zato moramo zanje moliti in jih gojiti v prepričanju, da "krščansko življenje ni fantazija o Bogu, ampak hoja v luči evangelija."

Takoj po maši v Pevmi je g. Marjan imel svojo prvo mašo kot župnik tudi v Podgori. V imenu krajevne skupnosti ga je sprejel Walter Bandelli, v imenu vaškega društva Aljoša Jarc, kot predstavnica pastoralnega sveta pa ga. Albina Pintar. V pozdrav novemu župniku je zapel tudi otroški zborček pod vodstvom Katje Bandelli, na koro pa je mogočno prepeval cerkveni zbor. G. Marjan je na koncu poudaril, da prihaja v Podgoro z veliko dobre volje in ponižnosti; župljane je pozval k sodelovanju in prizadevanju, da bi vsi skupaj bili ena sama družina. In najlepši začetek take poti je bil vesel praznik v župnijskih prostorih.

DD

Pogovor Mirjam Bratina

Mladinski dom je zaživel

V goriškem Alojzijevišču se je začel popoldanski pouk za srednješolce. Zanimalo nas je, kako je stekla nova pobuda, ki ima posebne cilje. Zato smo se pogovorili s prof. Mirjam Bratina, ki se ji tudi zahvaljujemo za prijaznost.

Kako ste organizatorji in dijaki doživljali prve dneve nove pobude?

V bivšem goriškem Alojzijevišču, ki smo ga poimenovali Mladinski dom, smo 20. septembra začeli s popoldanskim poukom za dijake nižjih srednjih šol. Zamisel in želja, da bi pomagali otrokom in mladim, se je rodila znotraj skupnosti družin Sončnica. Začutili smo potrebo, da se bolj aktivno vključimo in organiziramo različne dejavnosti na socialnem področju. To zamisel je podprl tudi SSO, zato se je ustanovilo društvo Mladinski dom, ki je organiziralo in pripravilo posloški pouk. Prvi dnevi so bili za vse naporni, saj smo se skušali čim bolj vpeljati v delo. Največ dela so imele gotovo vzgojiteljice, ki so pomagale pri pisanju domačih nalog in se trudile, da bi čimbolje spoznale posamezne dijake. Prvi dan so dijaki po okusnem kosilu, ki so ga pripravile šolske sestre v Zavodu sv. Družine, imeli nekaj skupinskih iger za spoznavanje drug drugega, vsak je dobil za dobrodošlico tudi lončnico s ciklami, ki bo krasila posameznikovo delov-

dijaki? Katere so njihove naloge in izzivi, pred katere so postavljeni?

Sedaj poučujeta redno dve vzgojiteljici, in sicer: prof. Marjana Kosič in prof. Julija Kramar; dvakrat tedensko nudi pomoč, predvsem iz matematike in naravoslovja, tudi prof. Ester Borotoliti.

Vse vzgojiteljice imajo visoko stopnjo izobrazbe in tudi delovne izkušnje na vzgojno-izobraževalnem področju. Njihova temeljna naloga je pomoč pri domačih nalogah in navajanje na samostojno učenje. Občasno pomagajo tudi drugi člani odbora, bodisi s strokovnimi nasveti kakor tudi s tehničnega vidika.

Kaj nam lahko poveste o pedagoških smernicah in ciljnih vašega dela in sploh prvega leta dejavnosti?

Pri oblikovanju pedagoških

smernic je sodeloval celoten odbor. Temeljna naloga je nuditi čim bolj kvalitetne usluge na vzgojnem področju. Pri vzgojnem delu bomo gradili na krščanskih vrednotah, v središču bo spoštovanje in upoštevanje vsakega dijaka kot osebe, ki naj bi ji pomagali k čimbolj celostnemu razvoju. Največ truda bomo vložili prav v pomoč pri pisanju domačih nalog in k navajanju na samostojno učenje. Dijake bomo vzpodbujali k oblikovanju delovnih navad in k učinkovitemu organiziranju učenja ob upoštevanju posameznikovih sposobnosti in zmožnosti. Poskušali jih bomo bolj motivirati za učenje, jim pomagali pri koncentraciji, jih učili tehnik branja in pomnjenja. Upamo, da bomo pri tem delu uspešni in da bomo postopno uresničili zastavljene cilje.

DD

Gostilna Devetak organizira v ponedeljek, 4. oktobra 2004, ob 20. uri v gostilni Devetak na Vrhu sv. Mihaela dobrodelni večer

Težka izguba - naj lajša tegobe

PETJE IN BESEDA V SPOMIN NA NEKOGA, KI GA JE ZAHRTNA BOLEZEN ODTRGALA IZ NAŠE SREDE

Nastopila bo vokalna skupina SOVO-DENJSKA DEKLETA (dirigent Sonja Pelicon), kulturno društvo MOST pa bo predstavilo trijezično gledališko predstavo Korenine pod mrežo (režija Radoš Bolčina). V sodelovanju s sovodenjskimi krvodajalci

bomo gostili dr. Simona Spazzapana, ki deluje na onkološkem oddelku CRO Aviano, kateremu je namenjen izkopiček večera, in direktorico videoteke CRO iz Aviana dr. Ivano Truccolo.

Čotova družina Devetak

Predstavitev v Gorici

Goriška škofija 1750-1947

V prepolnem avditoriju "L. Fogar" je bila v petek, 24. septembra, predstavitev obsežne zgodovine goriške škofije z naslovom La diocesi di Gorizia 1750-1947. Knjiga se uvršča med publikacije, ki jih izdaja Istituto di storia sociale e religiosa (Inštitut za družbeno in versko zgodovino) v Gorici. Izšla je pri založbi Edizioni della Laguna in pod pokroviteljstvom goriške nadškofije. Njen avtor Luigi Tavano, duša omenjenega inštituta in zdaj tudi njegov predsednik, je v zvezi s svojim delom povedal marsikaj zanimivega v pogovoru za Novi glas 16. septembra 2004, zato se to poročilo omejuje na samo predstavitev. Na njej je najprej spregovoril goriški nadškof Dino De Antoni, tudi sam avtor pomembnih del s področja cerkvene zgodovine. Dejal je, da se cerkvena zgodovina ne sme omejevati na škofo in koncile, ampak mora odkrivati vlogo župnij in življenja v njih. Biti mora vsestranski prikaz preteklosti in mora obenem odražati sedanjost. Izrazil je priznanje inštitutu za neštete pobude, s katerimi uresničuje postavljene cilje, in seveda avtorju za odlično opravljeno delo.

Nato je o Tavanovem delu govoril prof. France M. Dolinar, docent za cerkveno zgodovino na Univerzi v Ljubljani. Poudaril je pomen izčrpne bibliografije v treh jezikih, nato pa se je zaustavil predvsem pri slovenskem deležu v zgodovini goriške škofije. Daljše je bilo razmišljanje prof. Danila Zardina s Katoliške univerze v Piacenzi. Podčrtal je avtorjev odprti pogled na obravnavano snov in njegovo sposobnost sintetiziranja. Dejal je, da se v njegovem delu vseskozi križajo različnosti etnične narave, značilne za obmejne škofije,

zlasti v alpskem loku. Njihova zgodovina je zapletena, a prav zato zanimivejša. Dejal je tudi, da takšna zgodovina, kakršna je goriška, ne more biti samo verska, ampak tudi globalna.

Predstavitev se je zaključila s prijetnim in živahnim nastopom samega avtorja. Dotaknil se je posameznih poglavij, obrazložil svoj pristop do obravnavanih obdobij in poudaril nekatere aspekte. Škofija je npr. že zelo zgodaj dala pobudo za teološki študij na univerzitet-

ni ravni. Delo upošteva družbene posebnosti in etnični sestav prebivalstva. Izrazil je željo, da bi mladi odkrivali to bogastvo in da bi jih šole seznanjale s krajevno zgodovino, kakor tudi, da bi se za to dediščino zavzemale inštitucije, škofije in župnije.

Na predstavitvi se je zbralo veliko avtorjevih prijateljev in sodelavcev, ki so prišli tudi iz drugih središč naše dežele, iz Rima ter iz Slovenije in Avstrije. Navzoči so bili Goričani in drugi, ki cenijo Tavanovo delo in dolgoletna prizadevanja pri raziskovanju in preučevanju goriške preteklosti s posebnim ozirom na cerkveno zgodovino. Prisotni so bili predstavniki civilnih oblasti, ustanov in cerkvene hierarhije. Za koprsko škofijo se je srečanja udeležil msgr. Renato Podveršič.

Predstavitev knjige, ki smo jo težko pričakovali, je pričala o velikem zanimanju zanje in že napovedovala njeno odmevnost v goriškem in širšem prostoru.

Andrej Bratuž

Foto Bumbacco

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo potekal v Kulturnem domu v Gorici rekreacijski-telovadni tečaj od 1. oktobra dalje ob torkih in petkih od 15. do 16. ure.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo v soboto, 2. oktobra, ob 17. uri v Solkanu v bivši stražnici-karavli, na sedežu Društva upokojencev Solkan, odprte razstave goriških in solkanskih slikarjev. Odprta bo osem dni v popoldanskih urah.

V soboto, 2. oktobra, bo ob 19. uri pri sv. Ivanu animirala mašo skupina Gloria; sledil bo koncert, ki ga organizira SD Sončnica. V nedeljo, 3. oktobra, bo pri sv. Ivanu ob 10. uri ponovitev nove maše p. Ivana Brescianija DJ. Toplo vabljeni!

Toplo vabljeni na tradicionalno procesijo rožnovenske Matere Božje, ki bo v Podgori v nedeljo, 3. oktobra, z začetkom ob 14.30 v cerkvi Širši odbor ZSKP se bo sestal v četrtek, 7. oktobra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

Prosvetno društvo in župnija Rupa-Peč vabita na koncert nabožnih pesmi, ki bo v cerkvi sv. Katarine na Peči v soboto, 9. oktobra, po maši ob 19. uri. Nastopa mezzosopranistka Mirjam Pahor.

SKRD Jadro iz Ronk prireja v sodelovanju z občino Ronke tečaj

slovenskega jezika in kulture. Trajal bo 6 mesecev (50 ur) in se bo pričel v drugi polovici oktobra (2 uri tedensko) na sedežu društva v Romjanu. Informacije: tel. 0481 482015, 776123, 779843 ali na center Informagiovani v Trzinu (0481 798011). Organizacijsko srečanje bo 4.10. ob 20. uri na sedežu društva.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka: M.K. 50,00; N.N. 50,00 evrov.

Za zbor Rupa-Peč: ob 10. obletnici smrti očeta Franja Rojec svojci 50,00 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 1. oktobra do 7. oktobra 2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Širši odbor ZSKP 97.5, 91.9 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 1. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Iz diskoteke 103 z Andrejem: šopek domačih viž in napevov. - Iz zborovskega arhiva. - Iz krščanskega sveta. - Glasbeni desert, zanimivosti in obvestila.

Ponedeljek, 4. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem. - Zanimivosti in obvestila. **Torek, 5. oktobra** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 6. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Fižol in bob: siromaka ali bogataša? - Zbor melodij.

Četrtek, 7. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditvev. - Glasba iz studia 2.

DEKOR

- zavese
- karnise
- posteljno perilo
- prti

ida

15 let tradicije

IDA LEBAN
Gradnikove brigade 49
5000 Nova Gorica
tel., fax: 003865 3022975
E-mail: ida.leban@amis.net
www.dekorida-sp.si

PECAR

PIANO CENTER

Uglasite svoje želje

PECAR ELISABETTA

Ul. Contavalle 5/5A • 34170 Gorica
tel. 0481 535 009 • fax 0481 535 442
www.pecarpianocenter.it
info@pecarpianocenter.it

AGRARIA SEMENARNA

CUSSIGH BAUCON

v Ul. Corsica 7/a - Gorica

PRODAJA TRGOVINO

Kogar bi zanimalo,
naj se oglasi v trgovini ali na
tel. 0481 537208 / 335 8254898

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA - CELOVEC
SLOVENSKA PROSVETA - TRST

22. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

NA PRIMORSKEM

od 1. do 24. oktobra 2004

PRIREDITVE NA GORIŠKEM

Petek, 1. oktobra, ob 18. uri - Kulturni center Lojze Bratuž
ODPRTE LIKOVNE RAZSTAVE DEL BRATOV ČERTOV

Sobota, 16. oktobra, ob 20.30 - Župnijska dvorana Anton Gregorčič - Štandrež
Društvo Planina iz Sel
Marc Camoletti
BOEING, BOEING
komedija
Soprireditelj Prosvetno društvo Štandrež

Ponedeljek, 18. oktobra, ob 9.15 in ob 10.30 - Kulturni center Lojze Bratuž
Lutkovna skupina Navihanci iz Celovca
MALA ČAROVNICA
Soprireditelj Kulturni center Lojze Bratuž

Sreda, 20. oktobra, ob 18. uri - Kulturni center Lojze Bratuž
OKROGLA MIZA NA TEMO: ZAKON O ODNOSIH REPUBLIKE SLOVENIJE S SLOVENCIMA ZUNAJ NJENIH MEJA
Soprireditelj Svet slovenskih organizacij in Slovenska skupnost

Petek, 22. oktobra, ob 18.30 - Kulturni center Lojze Bratuž
SREČANJE SLOVENSKE GLASBENE ŠOLE NA KOROŠKEM, SLOVENSKEGA CENTRA ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL IN GLASBENE MATICE
Soprireditelj Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel
Kulturni center Lojze Bratuž
Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica

Srečanja z glasbo 2004/05

MODRI ABONMA

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 9. oktobra 2004, ob 20.30

Mešani pevski zbor AVE
Andraž Hauptman, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 13. novembra 2004, ob 20.30

Orkester Pro Musica Salzburg
in W. A. Mozart
Wilfried Tachezi, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
Ponedeljek, 20. decembra 2004, ob 20.30

Vokalna skupina
The King's Singers
Odmev božičnih melodij

Kulturni center Lojze Bratuž
Ponedeljek, 10. januarja 2005, ob 20.30

Simfonični orkester
Barve Sredozemlja
M. Ravel, I. Stravinskij
Orkester Ars Atelier
Miran Devetak, klavir
Marco Feruglio, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
januar 2005 ob 20.30

Klavirski recital
Zmagovalca na tekmovanju
Citta' di Gorizia - nagrada G. Pecar

ZELENI ABONMA

Cerkev sv. Ivana v Gorici
Sobota, 6. novembra 2004, ob 20.30

3 X GO

Vokalna skupina Musicum na zgoščenki
Matjaž Šček, umetniški vodja

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 27. novembra 2004, ob 20.30

Simfonični orkester
Zveze primorskih glasbenih šol
Marinka Kukec Jurič, dirigent

Avditorijum furlanske kulture
Sobota, 18. decembra 2004, ob 20.30

Mednarodni mladinski orkester
Alpe Jadran
Luigi Pistore, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
Sreda, 16. februarja 2005, ob 20.30

Prijat'li obrodile
primorski skladatelji na zgoščenki
Črtomir Šiško, violina
Luca Ferrini, klavir

Kulturni center Lojze Bratuž
marca 2005

Svet zvoka
Poklon Faustu Romitelliju
Seminar in koncert v sodelovanju z DAMS

Kulturni center Lojze Bratuž
marca 2005

Liki naše preteklosti
Skladatelj Stane Malič

Informacije: SCGV Emil Komel, Drevored XX. Septembra 85, 34170 Gorica, tel. & faks 0481 532163

TRŽAŠKA PREDSTAVITEV

V pritličnih prostorih Kulturnega doma v Trstu je v torek minulega tedna potekala tiskovna konferenca, na kateri je vodstvo SSG predstavilo gledališko sezono za leto 2004/2005. Kot vsako leto seveda, toda letošnji abonma je vzklik iz humusa, na katerega so padale debele kaplje težkega finančnega položaja. Čeprav je še vprašljivo dejstvo, kako bo deblo letos raslo, je pa vendar gotovo, da bodo njegovi sadovi slastni in okusni, saj se v njih odraža prizadevnost celotne garniture gledališničkov SSG-ja.

Na novinarskem srečanju je bil, poleg "domače ekipe", prisoten tudi deželni odbornik za kulturo Roberto Antonaz, ki je prisotnim predložil ne ravno spodbudno politiko, s katero se po italijanskem polotoku jamči kulturna dobrina. Opozoril je na premajhno vsoto bilančnih sredstev, ki jih dežela namenja kulturnim dejavnostim; prav tako je omenil možno potezo vsedrjavne vlade, ki naj bi v prihodnjem proračunu znižala vsoto, namenjeno gledališkim, opernim in drugim tovrstnim dejavnostim. Predsednik SSG Boris Kuret je prisotnim predstavil kratko obnovo poletnih dogodivščin, ki so pred nedavnim končno krenile na pozitivni tir. Kuret je ocenil kot pozitivna srečanja, ki jih je vodstvo SSG imelo z deželnim odborom, ki so pred nedavnim končno krenile na pozitivni tir. Kuret je ocenil kot pozitivna srečanja, ki jih je vodstvo SSG imelo z deželnim odborom, ki so pred nedavnim končno krenile na pozitivni tir.

Slovensko stalno gledališče / Sezona 2004-2005

Kljub stiskam trdna volja za nadaljnje delo

Andrejo Rihter v Ljubljani. Razplet vročih poletnih težav pa je imel kot prizorišče tržaško občino, ko je sam župan Dipiazza obljubil brezobrestno 15-letno posojilo za kritje dolgov SSG-ja do konca lanskega leta.

Kljub težavam bo SSG tudi letos namenilo posebno pozornost mladim in najmlajšim, to je z dvema mladinskima abonmajema: Zlata ribica je namenjen osnovnim šolam in Morski pes pa posvečen učencem srednješolskih zavodov. Prvi abonma bo ponudil igre Andreja Rozmana Obuti maček, Andresa Valdesa Pravljica iz bele dežele, režiserja Marjana Bevka Bikec Ferdinand, N. Pop Tasiča Krokodil Poro; Morski pes pa bo predstavil lutkovno predstavo Perzej Jere Ivanc in Uduvo Rošlinko Cvetka Golarja in Danijela Malalana. Otroške abonmaje sponzorizira Za-

družna kraška banka; eno igro pa Fundacija Tržaške hranilnice. Letos bo sezono SSG bogatilo sodelovanje z Goriškim vr-

predbi Janka Petrovca. Osrednje zanimanje pa se suče okrog abonmajskega repertoarja, izpeljava katerega odraža vsekakor finančno stisko,

Foto Kroma

tiljakom in združenjem staršev šole v Romjanu. Nadaljeval se bo niz srečanj v okviru manifestacije Razseljeni ter kakovostna glasbena ponudba v sodelovanju z društvom Mediterraneo Folk Club. Poleg obiskov gledališničnikov iz Slovenije so v letošnji ponudbi na sporedu še posebni načrti ob podeljevanju bralnih značk in sodelovanja s šolami. Kot narekuje nekajletna tradicija, se bodo v mali dvorani Kulturnega doma nadaljevali pesniški večeri

ki teži na gledališko ustanovo. Kot je na novinarski konferenci poudaril ravnatelj SSG Marjan Kravos, je sezona razdeljena nekoliko na dveje. Po prvem delu - ki predvideva uprizoritev dela Murraya Shigala Lubezn v režiji Sergija Verča, otroško predstavo Bikec Ferdinand v režiji Marjana Bevka, gostovanje Drame SNG iz Ljubljane s predstavo O, krasni dnevi Samuela Becketta v režiji Mete Hočvar - je predviden pregled stroškov. Če bodo številke odgovarjale, se bo repertoar nadaljeval januarja s Strindbergovo Gospodično Julijo v režiji Vinka Möderndorferja, gostovanjem Mestnega gledališča iz Ljubljane z delom Reka Lundana Vedno se kdo zgubi v režiji Zvoneta Šedlbauerja. Dve domači produkciji bosta sezono zaključili. Prvo, Uduvo Rošlinko Cvetka Golarja, bo režiral vedno Zvoneta Šedlbauer; drugo, slovensko dramsko noviteto, Deja Husu, pa bo nastala v režiji Maria Uršiča, ki je delo tudi napisal.

Kot pravi umetniški svetovalec Zvone Šedlbauer, je letošnji abonma prežet s temo ljubezni, zaljubljenosti oziroma erosa. V upanju, da bo tako čustvo močnejše od nešteti težav, ki klestijo energije celotnemu gledališkemu ansamblu. **GORIŠKA PREDSTAVITEV** Tržaški predstaviti letošnje abonmajske sezone Slovenskega stalnega gledališča je sledila goriška v Kulturnem domu v Gorici, 23. t.m. Na njej so bili prisotni Marjan Kravos, vršilec dolžnosti ravnatelja, in Valentina Repini, organizatorica in odgovorna za stike z javnostjo, ki sta podrobneje obrazložila letošnje dramske izbire in ponudbe za otroke, odrasle in mladino, ter Boris Kuret, predsednik upravnega sveta SSG, ki se je zaustavil ob težavnem finančnem stanju našega gledališča, katerega obstoj in nemoteno dolgoročno delovanje sta še vedno ogrožena. Kljub grozečim finančnim oblikom, ki bi bili skoro povsem onemogočili začetek gledališke sezone in ki še vedno pretijo njeni celoviti izpeljavi, je SSG ob svetli, rešilni, upajmo ne samo trenutni, špranji izdelalo abonmajske repertoar tudi za Gorico, ki se bistveno ne razlikuje od tržaškega. Po že ustaljeni in pozitivni navadi se bodo predstave zvrstile v obeh slovenskih kulturnih hramih, Kulturnem domu in Kulturnem centru Lojze Bratuh, ob ponedeljkih (Redni in Mladinski) in torkih (Redni in T z italijanskimi nadnapisi). Sezono bo oblikovalo šest predstav, štiri bodo v domači produkciji, dve pa bosta gostovanji iz Slovenije. Zaradi hude finančne stiske označuje vse uprizoritve komorna zasedba, še posebno zaznavna v prvem delu sezone. V izvedbi domačih igralcev bo prva na vrsti (25. in 26. oktobra v KD) komedija Murraya Schigala Lubezn v režiji Sergeja Verča, sledila ji bo (24. in 25. januarja 2005 v KD) drama Augusta Strindberga Gospodična Julija v režiji postavitvi Vinka Möderndorferja, nato bo (14. in 15. marca 2005 v KCLB) z režiserjem Zvonetom Šedlbauerjem zaživela Uduva Rošlinka Cvetka Golarja, ki ji je novo jezikovno svežino in sočnost dala živahna, kraška narečna inačica izpod peresa igralca

Danijela Malalana; sezono bo sklenila (2. in 3. maja v KD) slovenska dramska noviteta režiserja Maria Uršiča Deja Husu, Medea iz Krasa, ki jo bo zrežiral avtor sam. Vmes si bodo goriški abonenti ogledali še predstavi: odmevno uprizoritev Samuela Becketta O, krasni dnevi (8. novembra v KD), ki jo je v režiji Mete Hočvar lani postavila na oder SNG Drama Ljubljana z blestečima izvajalcema Štefko Drolčevom, - z njo je umetnica proslavila svojo osemdesetletnico, polno vitalnih sokov - in Danilom Benedičičem, ter na Slovenskem prvič uprizorjeni finski tekst, dramo Vedno se kdo zgubi Reka Lundana (21. februarja 2005 v KCLB) v režiji Zvoneta Šedlbauerja in izvedbi MGL Ljubljana.

SSG bo dve predstavi namenilo tudi našim mladim in najmlajšim gledalcem. V okviru Goriškega vrtljaka, ki ga osmo leto zapored prireja Kulturni center Lojze Bratuh ob pomoči SNG Nova Gorica in sodelovanju goriškega KD, bo malčkom iz vrtca in osnovnošolcem (abonmaja Mali polček in Veliki polček) 8. in 9. novembra v KCLB poklonilo premierni uprizoritvi znane, nežne igrice Bikec Ferdinand po pravljicnih motivih Munra Leafa. Režijo bo podpisal Marjan Bevk. Srednješolcem in višješolcem (Abonma za mlade in abonma Moje gledališče) pa bo SSG 25. in 26. januarja 2005 odigralo Strindbergovo delo Gospodična Julija.

Da bi se naša gledališča hiša prebila skozi nešteto finančnih in drugih težav, ki jo pestijo v zadnjih letih, niso nujna le prepotrebna gmotna sredstva in notranja prevetritev, ampak tudi številnejši, bodrilen pristop gledalcev, ki naj postanejo neomahljiva podpora sedaj močno skrčenemu umetniškemu kadru. Svojo naklonjenost SSG lahko mladi in manj mladi izkažejo že v petek, 8. oktobra, ko bo v Kulturnem domu v Trstu potekal od popoldanskih do poznih večernih ur kulturni maraton z raznoliko gledališko in glasbeno ponudbo.

IG - IK

**SAMO DO
6. NOVEMBRA**

**Zlatnina
nakiti
dragulji
biseri
ure
srebrnina**

37 DNI NEPONOVLJIVIH PRILOŽNOSTI
Zlatarna Šuligoj
SS
Od leta 1897
GORICA, OD 1. OKTOBRA DO 6. NOVEMBRA 2004

Promocijska prodaja od 1. oktobra do 6. novembra 2004 s popusti od 10% do 50% na vsah artiklih, ki so na razpolago v trgovini. Obr. obz. poslati.

**Zlatarna
Šuligoj
Gorica, (I),
ul. Carducci 49,
tel. 0039.0481.535657
www.suligoj.com**

**DO
50% CENEJE**

"Razbiranja"

Noč po jutru

Alojz Rebula: *Nokturno za Primorsko, Celje - Trst: Mohorjeva družba - Mladika, 2004.*

V popolnem nasprotju z naslovom zadnjega romana iz leta 2000, *Jutranjice za Slovenijo*, je Alojz Rebula svoj zadnji pisateljski podvig namenil Primorskemu in nokturnu zanj. Temačnejši naslov in antinom noči in jutru je le primeren namig na vsebino obeh romanov, ki sta si nasprotna, a dopolnjujoča. Glavni junak romana *Nokturno za Primorsko*, kaplan Florijan Bumik, je idealistično, mestoma skoraj naivno, a vsekakor celovito obarvan duhovnik, ki vnaša mladostno svežino v boj proti raznarodovanju zaslužene Primorske v letih fašističnega vladanja, preživi krizo vere, ker veruje v Cerkev, tudi če je po obnašanju ne prepozna, zaradi svojega narodno zavednega delovanja je obsojen na konfinkacijo in ga kasneje najdemo celo v Dachau. Ko se vrne domov, pijan od osvoboditve, zazna, da je novi družbeni red, ki ga je ustvarila partija, nič drugega kot nova slepa diktatura. Ta v svojem neusmiljenem kolesju Florijana Bumika zmehča.

Zgodovinsko ozadje je v Rebulovih delih ponavadi metafora, a v tem romanu je zgodovina s svojo blaznostjo tako vseprisotna, da jo težko jemljemo samo kot golo scenografijo. Paleta resničnih oseb (od nadškofa Sedeja do glasbenika Vodopivca, prek mistične vidkinje Terezije Neumann in dr. Jakoba Ukmarja) v ozadju ustvarja roman, ki noče biti zgodovinski, a kljub temu je. Rebula zaigra na pisateljske strune nokturno Primorski, pars pro toto Slovenije, ki iz enega blaznega obdobja (fašizem) prehaja v drugo (marksizem). Idejo zamenja oblast, NOB zamenja OZ-NA in tako je osvoboditev le krinka za vzpostavitev novega sistema, ki je Primorskega človeka (beri - slovenskega) ponovno vlenil v jarem.

Junaki so stilizirani, karakterji tipizirani. Poleg evforičnega Bumika (je tu Rebula črpal iz zgodbe Filipa Terčelja?) najdemo treznega župnika Melhiorja, komunisto "ne samo z gobcem" Ferda Grudna (se v njem ne skriva - idejno - Pinko Tomazič?), druge vrste komuniste, Kisovarja, ki je dejansko odraz sistema, pa še vrsto drugih. Iz te tipizacije hoče pisatelj ustvariti pogoje, da bi zaobjemal vsako zgodovinsko nit, ki se je spletla v temačnem sedemnajstletju 1930-1947.

V celotnem delu je zaznavna tanka turobnost, ki se bo izpela v

tragiko. To je posledica zgodovine, ki je vsem znana. Tudi v najbolj navnihih političnih in družbenih načrtih, ki bi Primorski prihranile krvoprelitje, so izjave neprepričljive, kajti vsi vemo, da je bila realnost totalno različna. Ta paradoksalnost pa je prava moč romana, zavija namreč dogajanje v tančico nezavednega obupa. Lahko bi sklepali, da gre za pisateljev obup ob barbarstvu zgodovine, ki se neprestano ponavlja od antike naprej. Vprašali bi se lahko, zakaj je Rebula tako tesno navezan na figuro duhovnika, predvsem kar se politične zgodovine od leta 1930 do danes tiče. Če primerjamo trilogijo romanov, katerih glavni junak je duhovnik - poleg *Nokturna za Primorsko* in *Jutranjice za Slovenijo* imamo še skorajda pozabljeni Rebulov "večernični" roman *Divji golob* - ugotavljamo, da pokrivajo celotni medvojni in povojni del slovenske zgodovine in so duhovniki v njih nosilci vrednote, ki je tudi samemu avtorju na lestevici primarna, to je nenehno iskanje človekove večnostne prvine - smisla, ko je postavljen tukaj in zdaj na časovno in geografsko polje Božjega načrta.

Tako je pisatelj uspel (zavedno?) zgraditi zanimivo trilogijo, ki nam kaže usodo slovenskega duhovnika, specifično Primorskega, čeravno je v *Jutranjicah* slovensko zgodovino opisal iz gledišča Dolenjske, v zadnji polovici demonskega stoletja. Duhovnik je edina instanca - Kristusov alter ego - ki ostane trdnjava vrednot, za ceno idejnega ali celo telesnega mučeništva, v apokaliptičnem obdobju razsajanja zla, utelešenega v dveh sistemih, ki sta zaznamovala prejšnje stoletje in hotela, vsak po svojih perversnih principih, dejansko ustvariti raj na zemlji. Rebula prikazuje duhovnika kot človeka, ki je posvečen višjim skrivnostim, ni pa imun pred sekularizacijo in pastmi vsakdana. Duhovnik je torej samo človek, s klico večnosti v sebi, slika vsakega človeka dobre volje, ki se je tiraniji zla uprl brez puške v roki. Takega, ki bo po trpečem nokturnu zapel zmagoslavne jutranjice.

Nokturno za Primorsko nadgrajuje torej Rebulovo delo v smer metafiziranja zgodovine. Take zgodovine, ki pa žal metafor ne pozna. Zato fikcija pripovedi odpada v prid vsem poznani realnosti, ki je prikazana le romaneskno, a zato nič manj tragično.

"Noč" Primorske oznanja torej "Jutro" Slovenije, ki pa bi bilo brez te Noči manj sončno in toplo...

David Bandelli

Slovenska matica je v Ljubljani pripravila dvodnevni simpozij ob stoletnici rojstva Edvarda Kocbeka "Velik človek krščanske etike in socialističnega družbenega presnavljanja!"

Foto JMP

V organizaciji Slovenske matice je bil minuli teden v Ljubljani dvodnevni simpozij o Edvardu Kocbeku ob stoletnici njegovega rojstva. Simpozij je imel namen prikazati večplastno Kocbekovo delovanje - še posebej kulturno in politično, kot tudi tega, da se končno na več ravneh in z različnih zornih kotov spregovori o tem izjemnem umetniku in politiku, velikem kristjani in obenem tudi žrtvi velike zgodovine minulega stoletja, prijatelju in sodelavcu komunistov in kristjanov, a vendarle osamelcu. Simpozij o Edvardu Kocbeku je bil izjemen, saj je doprinesel vrsto odličnih zaokroženih celot,

referatov, ki jih bo Slovenska matica izdala v posebnem zborniku, pokazal pa je tudi na to, da se bo potrebno o Kocbeku še bolj temeljito pogovoriti kot tudi raziskati njegovo delo in življenje, če hočemo, da bo v slovenskem javnem življenju zares obveljalo to, kar smo na simpoziju slišali, namreč to, da je Kocbekovo literarno ustvarjanje po Ivanu Cankarju in Srečku Kosovelu tretji slovenski umetniški vrh 20. stoletja. Predsednik Slovenske matice in eden od Kocbekovih sodobnikov Joža Mahnič je v uvodnem nagovoru simpozija dejal, da namen študijskih dni ni zadostiti formalno-zunanjim ok-

virom, ki jih določa obletnica, saj so pri Slovenski matici že izšla ena od temeljnih Kocbekovih del, kot so Listina, pesniška zbirka Groza, Krogi navznoter in Peščena ura. Prvi del simpozija je vodil pisatelj Drago Jančar, ki je takoj povedal, da o "Kocbeku najbolje razmišlja kar on sam". Kocbeka po Jančarjevem mnenju ni mogoče "popredalčkati" kot akterja, misleca in pesnika, saj je bil v vseh vlogah predvsem uporen človek, ki se je namenil s kristjani in nekristjani rešiti tisočletja stara vprašanja. Drago Jančar je menil, da je bil Kocbek v svojih medvojnih dnevnikih Listina in

Tovarišija zelo oseben, pisal naj bi jih v ekstazi, medtem ko so povojni dnevniki kot refleksija bližnje preteklosti že objektivnejši.

Kocbekovo pred- in medvojno misel pogosto vzporejajo z nekaterimi vidnimi angleškimi, francoskimi in nemškimi intelektualci, toda, kot je opozoril Jančar, se je Kocbek od njih pogosto razlikoval po večji meri kritičnosti in je bil celo prvi med Slovenci, ki so komunizem začeli vzporejati s totalitarizmom. Zakaj je potem sodeloval v komunističnem sistemu, se je v svojem referatu vprašal Drago Jančar. Del odgovora se skriva v dejstvu, da je Kocbek marksizmu priznaval kritično analizo

Igor Grdina je vodil drugi del dopoldanskega simpozija, ki ga je najprej "razgibala" projekcija 10-minutnega posnetka Kocbekove pripovedi o njegovem življenju, ki je v režiji Milana Lubiča nastal v Ljubljani 18. februarja 1970.

Grdina se je v svojem prispevku osredotočil na primerjavo med Kocbekovim Dejanjem, francosko kulturno revijo *Esprit* in njenim urednikom, vplivnim predstavnikom francoskega personalizma Emmanuelom Mounierom. Referatom je sledila razprava, ki jo je s svojim pogledom na Kocbeka sprožil Janez Stanovnik, ki je opozoril predvsem na Kocbekovo duhovno junaštvo, ki je segalo celo do

Kocbeku poezija področje, kjer je pesnik lahko doživel popolno, četudi zelo težko svobodo. Franci Just je v prispevku z naslovom Kocbekovo upesnjevanje zemlje opozoril, da je bila "zemlja" v tridesetih letih minulega stoletja priljubljena pesniška tema, ki se je pri literatih pogosto javljala kot povzdigovanje kmetijskega sveta, medtem

Foto JMP

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

TATJANA ROJC

LE LETTERE SLOVENE DALLE ORIGINI ALL'ETA' CONTEMPORANEA

V tem zgodovinskem trenutku, ko Evropa postaja vse bolj brez meja in je tudi Slovenija vstopila v Evropsko unijo, je ta knjiga dragocen prikaz zgodovine slovenskega slovstva od začetkov do sodobnosti. Avtorica, ki predava slovenski jezik in književnost na rimski Univerzi La Sapienza, predstavlja s to knjigo italijanskemu bralcu bogastvo književnega ustvarjanja slovenskega naroda.

Prefazione di Cristina Benussi

Dobite jo v slovenskih knjigarnah in na sedežu
Goriške Mohorjeve družbe, Travniki 25 v Gorici.

kapitalističnih družb in socialnih razlik, pozabiti pa ne gre niti na grožnjo fašističnih in nacističnih sil, ki ni dopuščala veliko alternativ. Urednik Kocbekovega zbranega

Boris Pahor (foto JMP)

dela Andrej Inkret je dejal, da je Edvard Kocbek svobodo vedno enačil s pojmom človečnosti, kateri je tuja vzpostavitev idejnega reda katerekoli institucije, pa naj bo to krščanska ali komunistična. Človek po Kocbekovem prepričanju nikoli ne more biti orodje ali predmet oblasti, ampak zavesten oblikovalec svoje usode. Po Inkretovem mnenju je Kocbek zmotno in naivno pričakoval, da bosta po vojni obe strani popustili in se bo uveljavil nek nov, tretji koncept. Partizanstvo pa je Kocbek, zopet naivno, razumel kot priložnost za preobrazbo slovenskega narodnega značaja in ne kot boj za oblast.

Janez Gradišnik se je spomnil začetkov intelektualnega kroga, ki se je začel leta 1936 zbirati okrog Kocbeka in nove revije Dejanja - mesečnika za gospodarstvo, kulturo in politiko. V središču zanimanja Dejanja so bila stališča, ki branijo slovenstvo, opozarjajo na krizo krščanstva in predvsem na bližajočo vojno katastrofo.

stopnje, ko se je "odpovedal lastni eksistenci". Kocbeka sta "ekskomunicirala" tako Gregorij Rožman kot Edvard Kardelj, je dejal Stanovnik, njegovo "duhovno junaštvo" pa razume predvsem pri podpisu Dolomitke izjave. Kocbek se je po Stanovnikovih besedah s podpisom žrtvoval, saj je vedel, da bi vsakršna ločitev v OF le-to tudi ugonobila. Stanovnik se ni strinjal s poprejšnjimi interpretacijami OF kot komunističnim bojem za oblast, katerega "naivni" Kocbek ni videl. Pri OF je šlo za spontan odziv prizadetega slovenskega naroda, vse drugo je bilo takrat drugotnega pomena, je poudaril Stanovnik. Njegove besede so naletele na buren odmev v dvorani. Janko Prunk je Stanovniku očital, da "pripoveduje po stari šegi" ter da je njegova interpretacija značilen pogled marksista in komunista. Boštjan Turk pa je bil ob Stanovnikovem izvajanju prizadet, sploh, ker si je ta drznil primerjati Rožmana in "zločinskega" Kardelja. Razpravo je umiril Boris A. Novak, ki je opozoril na skupne poteze krščanskih socialistov in komunistov v tridesetih letih minulega stoletja. Šlo je za socialno čuteči liniji z močnimi religioznimi elementi, med katerima je bila globoka sorodnost.

Popoldanski del simpozija je bil namenjen Kocbekovemu personalizmu, njegovim osvobodilnim spisom, križarskemu gibanju, političnemu delovanju krščanskih socialistov in delovanju na ostrem robu med oblastjo in opozicijo. O Kocbeku in njegovem delu so spregovorili Edvard Kovač, Jerneja Štoviček, Janko Prunk, Bojan Godeša, Peter Kovačič Peršin in Aleš Gabrič. Drugi dan simpozija je minil v znamenju njegove poezije, še posebej pesniške zbirke Zemlja. Denis Poniž je povedal, da je pri

ko je Kocbek ubral povsem svojo pot.

O Kocbekovem pesništvu je spregovoril tudi Boris A. Novak, ki meni, da je zbirka "Zemlja" ena najboljših pesniških zbirk v slovenskem jeziku. Popoldanski del simpozija je moderiral Joža Mahnič, ki je podal tudi svoj pogled na Kocbekove novele Strah in pogum. Štiri Kocbekove novele so se po mnenju Mahniča ponašale s primesti meditativnosti, liričnosti, idejno pa so slonele na mejnih, skrajnih položajih posameznika, kot je Mahnič tudi povedal, da je takrat pohvalno o Kocbeku pisal le Boris Pahor, ki je v svojem zapisu izpostavil

Alojz Rebula (JMP)

pisateljevo duhovno poglobljenost, in opozoril na rojstvo nove slovenske leposlovne proze. France Pišernik se je v svojem prispevku osredotočil predvsem na odzive, ki jih je Kocbek sprožal v Buenos Airesu. Simpozij sta s svojimi pogledi na Kocbeka sklenila tudi njegova intelektualna sopotnika Alojz Rebula in Boris Pahor. Prvi je spregovoril na temo Kocbek in krščanstvo, referat drugega pa je nosil naslov O suverenem predstavniku naše identitete. Nekaj misli iz njunih posegov bomo objavili prihodnjic.

Saši Martelancu ob lepem jubileju....

Foto DPD

Neka pesem, nekdanj priljubljena med tržaškimi "klubovci", ki je veljala za njihovo himno, poje: Vse stvari na svetu red pokonc' drži, kakor rep kometu mu sledimo mi.... Na avtorja tega besedila smo se spomnili pred nekaj dnevi in ugotavljali, da kot je v naravi stvari, leta tečejo in da "ko nastopi ura" tudi Saša Martelanc, presentljivo vedno enaki prijatelji, dopolni 70. leto.

Vedno se veselimo, ko ga srečamo po tržaških ulicah ali na Opčinah, na študijskih dnevih Draga ali včasih na drugih prireditvah in večerih, saj je vsako srečanje z njim lepo doživetje, oplemenitenost s prijazno besedo, polno domisljic in humorja, da se človek nasmeje, a obenem prizadeto zasmeši in vsebinsko povedanega. Prav tako se veselimo, ko na straneh Novega glasa ali Mladike preberemo kak njegov članek ali črtico. Časnikar, pisatelj, pesnik, radijski in kulturni delavec Saša Martelanc se je rodil 22. septembra 1934 v Ljubljani, v družini, ki je sicer Tržaško zapustila, a je z našimi kraji ostala povezana. Do štirinajstega le-

ta je živel v Ljubljani in se je nato 1948 znašel v novoustanovljenem prvem razredu klasične gimnazije v Trstu ter kmalu začel sodelovati pri tedniku Demokracija in na Radiu Trst A. Od študentskih let je aktiven pri Slovenski prosveti. Bil je med soustanovitelji Slovenskega kulturnega kluba in je sodeloval pri Slovenskem odrdu. Nastopal je tudi s svojo slovitno besedo harmoniko, ki je znala izvesti občutke domotožja in melanholične misli, a obenem je in še vedno razveseljuje marsikatero družbo.

Kdor je poslušalec Radia Trst A, je njegovo ime slišal od petdesetih let dalje med napovedmi in odpovedmi različnih oddaj in poročil. Sodeloval je pri Radijskem odrdu ne le kot zvočni in glasbeni opremljevalec, ampak tudi kot avtor radijskih iger za odrasle in otroke ter kot prevajalec. Leta 1968 je bil nameščen na časnikarskem oddelku in v spominu mnogih so še vedno nekatere njegove reportaže za rubriko Kdo, kdaj, zakaj ali poročanja raznih kulturnih dogodkov. Saša Martelanc je pri GMD objavil dve knjigi črtic: Melodija, leta 1984, za katero je prejel literarno nagrado Vstajenje in štiri leta kasneje zbirko Veter iz ljubih daljav. Malokdo pa ve, da je Saša Martelanc tudi avtor številnih doživetih pesmi, ki jih izvajajo naši ansambli narodnozabavne glasbe. Naj omenimo le zgodovinsko skupino Taims in njihovo ter Martelancovo Melodijo zelenih dni.

Kaj naj še dodamo, mogoče voščilo z željo, da bi bil zdrav in poln ustvarjalnega navdih, ter "repu kometa" sledimo mi in zato bi mu predlagali, naj nas počaka. Sicer "Joškota" ni več, a nekaj možnih postaj se poznamo, ker "Vse stvari na svetu....!"

Prijatelji okrog Novega glasa

Prejeli smo

Spoštovani, v zadnji izdaji Novega glasa, 16.09.2004, ste objavili sporočilo v zvezi s posegom deželnega svetovalca dr. Mirka Spazzapana pri županu tržaške občine g. Dipiazzi zaradi težav socialne narave in težav javne varnosti pri Sv. Ivanu v Trstu.

V sporočilu navaja novinar, da je občina Trst odobrila denarna sredstva za projekt "ulčnih delavcev/vzgojiteljev" ("street worker"), ki bi pozitivno vplivali na mladino, ki se pred cerkvijo zbira, izgublja čas, maže vsenaokrog, kvari stopnice, vrata, zid cerkve in s hrupom motorjev in kričanja moti prebivalstvo tam okrog pozno v noč. Novica o odobritvi denarnih sredstev ni točna.

Občina Trst v proračun za leto 2004 ni uvrstila postavke v podporo projekta, ki ga je županija Sv. Ivan (diakon g. Valerijo) predlagala. Zato je g. Valerijo moral začeti dolgo pot iskanja, kdo bi projekt financiral, in, čeprav so pogajanja s Fundacijo CRT potekala - tako je sam izjavil - pozitivno, do danes sredstev za ta projekt ni, zato tudi ni še stekel.

Po mojem mnenju in mnenju župnijskega pastoralnega sveta župnije Sv. Ivan, katere član sem tudi jaz, smo se pisno obrnili v začetku leta 2004 na

občino in tržaško škofijo z zahtevo, da mora občina izdelati socialni in pedagoški načrt za ta problem (in ga izvajati, seveda) in ne enostavno, kakor je bilo napisano v poročilu, nastopati represivno. Le-ta pristop bo poostiril situacijo in, če ne drugega, samo silil zadevo v preselitev v drugo, manj nadzorovano mestno četrt. Članek iz dnevnika Il Piccolo o nasilju pri Sv. Andreju z dne 22.09.2004 žal samo potrjuje, da Sv. Ivan ni edina "problematična točka". Čeprav je bila maja meseca ustanovljena tudi ekipa "Poli-zioti di quartiere", ki bi krila območje od drevoreda XX. septembra preko Lonjerja tja do Sv. Ivana, in se vsi zavedamo, da govorimo o obsežnem območju, ki bi ga morala peš nadzorovati dva agenta, je v samem tiskovnem poročilu državne policije napisano, da bo poudarek te ekipe seveda mestni center oz. drevored XX. septembra.

Te moje vrstice v pojasnilo niso pismo bralca, temveč posredovanje informacij. Če si smem dovoliti, bi Vam svetoval, da vprašate direktno pri občini Trst za pojasnila in za vpogled v dokument, v katerem so denarna sredstva dodeljena, in da se pogovorite z gospodom Valerijem.

Igor P. Merku'

To, kar smo objavili prejšnji teden, je bilo tiskovno sporočilo Slovenske skupnosti. (Ured.)

Boljunška srenja Sklenjen dogovor z občino

Končno so stvari na jasnem

Kaže, da so težave v odnosih med boljunško srenjo in dolinsko občinsko upravo končno rešene, saj je bil na občnem zboru srenje, ki je pred nedavnim potekal v predverju boljunškega gledališča France Prešeren, sklenjen dogovor z občinsko upravo glede statusa in koriščenja srenjske imovine v Klujuncu.

Težave imajo za seboj triletno obdobje. "To se pravi od polnopravnega priznanja srenje leta 2001", nam je povedal Silvester Metlika, predsednik srenje Boljunec. Odnosi med občino Dolina in jursarji so bili včasih dokaj napeti. "Prišlo je tudi do tožb, toda dose-danji sodni postopki so bili nam v prid. Dokončnega izglasovanja pa nikoli ni bilo, saj je za slednjega občina vedno prosila za predložitev." Kako to, da ni prišlo prej do dogovora z javno upravo? "Kazalo je, da bi bil leta 2001 dogovor lahko sklenjen, vendar ko je bilo treba glasovati, je občina priznala le našo polnopravno prisotnost. Tako smo začeli sami izpeljevati najemniške in nove pogodbe ter obnavljati zapadle. S tem se

je dotlej ukvarjala občina, z našim privoljenjem seveda. Do takrat vsakdo, ki je prosil za zemljišče, je sklenil pogodbo z občinsko upravo: denar, ki ga je občina dobila, je izkoristila v prid srenje. Ta denar je služil za nekatera popravila (npr. stavba

poslovanje." Zgodilo pa se je tudi, da je v nekaterih primerih javna uprava tudi samovoljno odločala, ne da bi upoštevala našega mnenja. "To pa le v redkih slučajih", je pojasnil Metlika. Končni dogovor je tako rešil napačno tolmačenje zako-

Foto Kroma

št. 35, ki ga v vasi imenujejo farovž). Ponavljam, občina je vsekakor za sprožitev teh postopkov vedno vprašala za mnenje srenje." Sedaj pa se bo končno denar iztek naravnost v blagajno jursarjev. "Dosedanja soadministracija občine je obstajala le zato, ker nismo bili mi pravno priznani. Občina je morala zato predati nam to

na 27, saj gre tu za zasebno lastnino in ne bi smela biti zato podvržena komisariju za ločeno upravljanje jursarske imovine. Srenjsko vprašanje ima globoke korenine, ki segajo še v čas fašizma. "Problem je nastal takrat, ko so oblasti odtuževale zemljišča našim kmetom in jih pripisovale občinskim upravam. Mi pa smo v vsem tem ča-

su upoštevali pravilnik, v veljavi še za časa Avstrije. "Ko pa smo spoznali, da zakon 27 takega soupravljanja z občino ne predvideva, smo začeli zastopati naše pravice", in tako je prišlo do priznanja srenj leta 2001. Boljunška srenja je bila dotlej lastnica kakih 300 hektarjev zemlje. "Nekaj površine pa so nam odvzeli za izgradnjo tovarne Velikih motorjev in protivrednost je pripomogla k ureditvi gledališča F. Prešeren."

Gospod Metlika in boljunška srenja sta s takim razpletom dogodkov dokaj zadovoljna. "Uprava nam tako vrača vso imovino". Srenja bo potemtakem postala formalna lastnica drugih 280 hektarjev zemlje in nekaterih nepremičnin. Poleg tega se občina obvezuje, da bo skrbela za negovanje in upravljanje določenih imovin (vaško pokopališče) in vpeljala določene olajšave za boljunške vaške organizacije. Obvezala pa se je tudi, da bodo spomenik padlim v NOB, grobovi treh duhov-

nikov, dveh avstrijskih vojakov in tisti v spomin na Frana Venturini ostali nedotaknjeni. Sedaj je treba še počakati, da občina sama odobri ta dogovor. Nato bo moral sklep potrditi še komisar za ločeno upravljanje jursarske imovine. "Zadnji korak pa je vpis dogovora v zemljiško knjigo".

Igor Gregori

13. vsedrjavni kongres ANED

Zgodovinsko resnico je treba spoštovati

Trinajsti vsedrjavni tridnevni kongres bivših italijanskih deportirancev ANED, ki je minuli teden potekal v Trstu, je jasno izpostavil željo po ohranitvi spomina na tisti del zgodovine, ki je mnogim ljudstvom prizadel trpljenje. Obenem je treba ta spomin negovati in ga posredovati mlajšim generacijam, saj sloni današnja demokracija ravno na številnih žrtvah, tako tistih, ki so izgubile življenje zaradi nacifašističnega zla, kot tudi tistih, ki so svoje življenje žrtvovali, da bi to zlo uničile in iztrebile.

Kongres se je pričel v torek, 21. t.m., v Rižarni, to je v kraju, katera zloglasna preteklost se danes navezuje na današnjo sporočilnost ANED. Nagovori vodstva ANED so tudi zaradi lokacije letošnjega zasedanja jasno izpostavili trpljenje slo-

vanskih narodov za časa fašizma in vojne. Posebno doživetje je bil poseg podpredsednika Zveze borcev iz Slovenije Hardvika Pirnovarja, ki je med drugim podčrtal dejstvo, da je nemški narod po zaključku druge vojne prestal katarzo, medtem ko je po Italiji vednost o fašističnih zločinih zelo skopa, kar se odraža v samih izjavah nekaterih politikov, na primer, da je "Mussolini pošiljal svoje nasprotnike na počitnice."

Drugi dan zasedanja je bil namenjen notranjim razpravam ANEDa. Delegati pa niso pozabili na današnje dni, ko se ne prestopajo porajajo poskusi, da bi pretvarjali zgodovinsko resnico z revizionističnimi vidiki. Obenem je ANED tudi jasno izrazilo svoje nasprotovanje vojni in terorizmu. Zadnji dan kongresa, ki je po-

Foto Kroma

tekla v gledališču Miela, je bil posvečen zgodovinskemu simpoziju, na katerem so se zgodovinarji (naj omenimo le prof. Milico Kacin z Inštituta za novejšo zgodovino iz Ljubljane) lotili dinamiki in dogodkov v F-Jk od konca prve svetovne vojne vse do povojnih dogodkov po drugem svetovnem konfliktu.

Izredno jasn in neoporečen je bil govor bivšega predsednika republike Oscarja Luigijsca Scalfara, ki je 13. kongres sklenil.

Današnja svoboda sloni na antifašizmu; neprikrivanje svetlih in senčnih strani italijanske zgodovine; odločen nastop zoper vojni v Iraku in terorizmu: te so bile smernice, ki jih je sen. Scalfaro predal delegatom ANEDa, pa tudi, in kar še toliko bolj pomembno, številnim dijakom. Ti so sedeli med tistimi, ki so nosili črte rute z rdečim trikotnikom, na katerih so bila zapisana imena nacističnih uničevalnih taborišč: iz teh so se oni vrnili domov živi.

Kavarna San Marco V okviru minule Vilenice

Kosovel, slovenski simbol evropske razsežnosti

Srečkove oči, ki izstopajo s platna likovnika Paola Cervija Kervischerja, so bile do pred kratkim uprte proti vratom kavarne San Marco, skozi katera stopiš ravno na ul. Battisti, eno glavnih tržaških prometnic.

Ta Srečkov portret je le eno izmed velikih del različnih slikar-skih ustvarjalcev, ki so kanček lastne umetnosti posvetili prav mlademu pesniku iz Tomaja. Dvanajst umetnikov različnih generacij iz Italije, Avstrije in Slovenije so na pobudo kulturnega delavca Aleksandra Peršolja postavili ob priložnosti Kosovelovega jubileja letos februarja v sežanskem kulturnem domu

razstavo z deli, ki se z različnih, večplastnih zornih kotov dotikajo Kosovelove osebnosti in njegovega umetniškega opusa. Celotna sežanska likovna "zasedba" je do pred kratkim krasila zidove kavarne. Predstavo so predstavili tržaškemu občinstvu ravno takrat, ko se je publika zbrala ob mizicah "kafeta", da bi prisostvovala tudi drugi predstavitvi, to je skupine petih slovenskih pesnikov, ki so sodelovali na letošnjem mednarodnem literarnem srečanju Vilenice.

Lahko bi takole povedali, da je Kosovel otvoril Vilenico. Dvanajst umetnikov - Gustava Januša in Valentina Omana iz Avstrije, Paola Cervija Kervischerja,

Bruna Chersicla, Klavdija Palčiča in Franka Vecchieta iz Italije ter Bogdana Čobala, Klementina Golijo, Andreja Jemeca, Andreja Pavliča, Rudija Škočirja in Klavdija Tutto - je v pisnem sporočilu predstavila umetnostna kritičarka Nives Marvin (ker je bila ta zaradi bolezni odsotna, je njen poseg prebrala pesnica Brigita Grmek). Uvodoma je ravno Peršolja pojasnil navzočim pomen večera, pri organizaciji katera je bil soudeležen tudi Generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu. Generalni konzul Jože Šušmelj je prisotnim spregovoril o razsežnosti Kosovelove poezije, v kateri je slovenska emarginalizacija postala simbol evropskega trenutka. Peršolja je

nato obrazložil, da je večer sad sodelovanja med sorodnimi organizacijama, med Vilenico torej in kulturnim združenjem Sidaja iz Trsta, ki ravno tako prireja literarno srečanje, in to v mesecu oktobru. Že vrsto let poteka namreč plodna izmenjava izkušenj in pesnikov, ki bogatijo obe literarni manifestaciji. Umberto Magnani je v imenu Sidaje podčrtal pomen tega čezmejnega dialoga in nato predstavil izdajo z dvojezičnim naslovom Pet - Cinque, v kateri so zbrane poezije petih slovenskih pesnikov letošnje Vilenice; v publikaciji je zbrana tudi skupina italijanskih "kolegov", ki so bili ravno tako gostje sežanskega literarnega simpozija. Sledilo je branje poezij, ki so jih v izvirniku brali pesniki sami - Marij Čuk, Brigita Grmek, Darko Komac, Ivko Špetič - Magajna, Jože(k) Štucin.

Ob 30-letnici ustanovitve Jadranskega kluba Čupa

Čupa na poštni znamki in spominskem žigu

Devinski grad je bil v sredo, 22. septembra, prizorišče slovesnosti v okviru praznovanja 30-letnice delovanja jadranskega kluba Čupa, ki ima svoj sedež v Seslanskem zalivu in nosi ime po tem starodavnem plovilu, ki je bilo do konca druge svetovne vojne znano in uporabljeno na naši obali; takrat sicer samo še pod Narežino, že v 19. stoletju pa od izliva Timave do Trsta. Njegovi izpričani zgodovinski viri so stari 1200 let.

Foto Kroma

Dogodek na gradu je imel posebno slovesno lice, saj so ob tej priložnosti tudi predstavili veliko filatelistično zanimivost. V priložnostnem poštne uradu v pritličnih prostorih devinskega gradu so predstavljali in ponujali spominsko ovojnico s fotografijo čupe, priložnostno slovensko znamko, posvečeno temu plovilu, ki je izšla tisti dan, in z dvema žigoma, ki obeležujeta prav ta slovenski morski drevak. Pobudo zanj je dal Slovenski filatelistični klub Lovrenc Košir iz Trsta. Obe imata upodobljeno isto risbo čupe s teslirjem in prekrizanima vesloma. Prvi žig je izdala Pošta Slovenije; ob risbi ter vodoravnem napisu "1200 let" nosi krožni napis "Čupa, prvo slovensko morsko plovilo", ter ime kraja, kjer je bil žig izdan,

se pravi "Komen, 22.9.2004". Dvojezični žig ob italijanski znamki, ki ga je izdala italijanska pošta, in že omenjeni risbi, nosi zunanji krožni napis v ita-

150 mest, tako zasedena, da so mnogi stali. Udeležence je uvodoma pozdravil predsednik Jadranskega kluba Čupa dr. Franc Mahnič. Le-ta je poudaril zasluge, ki jih je pred 30 leti imel ob ustanovitvi Jadranskega društva Čupa tedanji devinski princ Rajmund

Turn und Taxis. Izpostavil pa je tudi ugled, ki ga uživa sam klub in uspehe, ki so jih jadranci Čupe dosegli tudi na vsedržavni in mednarodni ravni. Profesor dr. Pe-

ter Suhadolc pa je, kot predsednik Slovenskega filatelističnega kluba Lovrenc Košir, opisal, kako je prišlo do te

lijanščini "1200 anni, zoppo lo prima imbarcazione slovena" in oznako devinske poštne izpostave, ki je žig izdala, "Dui no (TS) 22.9.2004". Na notranji strani pa je slovenski napis "1200 let, čupa prvo slovensko plovilo". Na hrbtni strani kuverte pa je v slovenščini in italijanščini objavljena kratka predstavitev čupe, ki jo je pripravil kapitan Bruno Volpi Lisjak.

Odziv na to pobudo je bil presenetljivo lep, saj je bila grajska kongresna dvorana, v zgradbi že dolga stoletja opuščene servitskega samostana, ki šteje kakih

originalne spominske pobude, se pravi do izdaje in predstavitve omenjenega spominskega žiga italijanske pošte ter izdaje slovenske poštne znamke

z isto risbo starodavnega plovila, ki jo je narisala Julija Zornik.

Udeležence je pozdravil tudi gostitelj, princ Karl Aleksander Thurn und Taxis, ki je med drugim omenil tudi prvi italijansko-slovenski slovar fra Gregoria Alasia da Sommaripa, ki je nastal prav v tistih samostanskih prostorih. Prisotne so nagovorili še župan Ret in generalni konzul Slovenije Sušmelj ter nekateri drugi gostje.

Pravo doživetje je bilo predavanje kapitana Bruna Volpija Lisjaka, avtorja zanimive etnografsko-zgodovinske knjige Čupa - prvo slovensko plovilo in drevaki, ki je izšla pri tržaški Mladiki na pobudo Ribiškega muzeja Tržaškega primorja. Spregovoril je o čupi, drevaku, ki so ga slovenski ribiči uporabljali do leta 1945, a tudi o tem, kako je odkril, da ima naša čupa določene zveze in sličnosti s podobnim plovilom na Baltskem morju. Na zelo prijeten način je predstavil te in mnoge druge zanimivosti, ki jih je zbral v knjigi. Njegov nastop je ustvaril izredno prijetno vzdušje, saj je kapitan

Volpi-Lisjak znal posredovati tudi več zanimivih in napetih zgodb, katerih protagonisti so bili naši slovenski ribiči, tudi devinski, saj so se med drugim spopadli celo s kitom. Razsvetljeni devinski grad, ob vhodu v kate-rega je stala pred kakim letom stesana nova čupa, je nato sprejel goste tega pomembnega dogodka na lepo pripravljenem sprejemu, tako da se je sicer hladen večer spremenil v prijetno srečanje in sproščen klepet med udeleženci.

MT

OBVESTILA

Za praznik Rožnovenske Matere Božje bodo imeli barkovljanski pevci vaje v cerkvi v petek, 1. oktobra, ob 20. uri. Vljudno vabimo tudi pevce in pevke ostalih zborov, da nam pridejo pomagat, da bo naš praznik slovesen.

Barkovljanska skupnost vabi v nedeljo, 3. oktobra, na praznik Rožnovenske Matere Božje. Po maši ob osmi uri bo ob obali procesija z Marijinim kipom. Vljudno vabimo čim več noš.

DAROV

O priložnosti Mirinega rojstnega dne darujejo prijatelji 185,00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu. **Za društvo** Rojanski Marijin dom darujeta Marija in Marko Udovič 100,00 evrov in za rojanski cerkveni pevski zbor 100,00 evrov.

V spomin na Tullia Mozeniča

daruje Mira Bole 50,00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Rojanu.

V spomin na pokojno Vero Turk daruje M.B. 100,00 evrov za kapelo p. Leopolda pri Domju.

V spomin na Vero Turk darujeta Marija in Marko Udovič 100,00 za cerkev v Ricmanjih.

Družina Zlobec iz Starih Milj za kapelo pri Domju 50,00 in 50,00 evrov za cerkev v Ricmanjih.

Ob obletnici smrti Franca Gregori, domača družina 50,00 evrov.

Ob spominu na pokojnega moža Vinkota Marca: žena Marija 25,00 evrov

SOZALJE

Ob smrti zavzete organistke in pevovodkinje **Marice Zupančič** s svojci žaluje tudi Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta.

Umrla je prof. Marica Zupančič

V četrtek, 30. septembra, smo se v Trstu poslovili od prof. Marice Zupančič, ki je v 82. letu starosti umrla v ponedeljek, 27. septembra, v tržaški bolnišnici. Rajnica je bila znana profesorica glasbene vzgoje in pevovodkinja. Zadnja leta je žive-la pri šolskih sestrah pri Svetem Ivanu, kjer se je rodila. Bila je diplomirana organistka, študij je končala leta 1943 na konservatoriju Tartini v Trstu. Javno zborovodsko delo je začela prav tega leta v domači cerkvi, ko je ustanovila Dekliški kvintet in moški zbor. Celotno vrsto let pa je vodila tudi cerkveni zbor pri Svetem Vincenciju. Kar 12 let je orglala pri slovenski maši, ki jo iz Rojana oddaja Radio Trst A. Tudi poklicno se je ukvarjala z glasbo, saj je od leta 1949 poučevala glasbeno vzgojo, najprej na nižji srednji šoli pri Sv. Jakobu v Trstu, nato do leta 1968, ko se je upokojila, na slovenskem učiteljskištvu v Trstu. Na začetku sedemdesetih let je vodila tudi skavtski zbor, medtem ko je zadnja leta sodelovala pri cerkvenem petju pri Novem Svetem Antonu v Trstu. Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta ji je leta 2000 na reviji Pesem jeseni v Boljuncu podelila posebno priznanje za velike zasluge, ki jih je imela za rast cerkvenega petja na Tržakem.

Ob 150. obletnici šentjakobske cerkve

Ob priložnosti praznovanja 150. obletnice posvetitve cerkve prireja župnija sv. Jakoba apostola pod pokroviteljstvom tržaške občine in v sodelovanju s slovensko župnijsko skupnostjo pri sv. Jakobu koncert liturgičnih pesmi, ki jih bo izvajal mešani pevski zbor sv. Pavla z Vrhnike pod vodstvom dirigenta Primoža Malavašiča, na orgle bo igral Jaka Jerina. Koncert bo v nedeljo, 10. oktobra, z začetkom ob 18.30 v cerkvi sv. Jakoba. Zbor bo pel tudi pri jutranjem slovenskem bogoslužju ob 9.15.

Knjižni kviz 2004 Na šoli F. Bevk na Opčinah

Mlade oči za večne črke

Foto Kroma

Če imajo naši otroci pravo podporo in spodbude, radi sežejo po knjigi in se tako zatopijo v začarani svet književnosti: segajo tako v slovensko kot tudi tujo književno zakladnico. Tako lahko zapišemo, če vzamemo v poštev spodbudne rezultate, ki jih je med našimi zamejskimi mi osnovno in srednješolskimi dijaki oziroma učenci žel Slovenski knjižni kviz 2004. Vrh knjižne manifestacije je potekal v večnamenski dvorani osnovne šole France Bevk na Opčinah v torek minulega tedna. Knjižni kviz je bil letos posvečen pesniku Srečku Kosovelu in Primorski. Knjiž-

ničarji Knjižnice Otona Župančiča iz Ljubljane so si kviz zamislili zato, da bi mlade in najmlajše spodbudili k aktivnemu soočanju s knjižničarskim svetom in uporabljanju knjižničarskih virov. Torkovo sklepno prireditev Kviza, ki se ga je lani udeležilo več kot 250 osnovnošolskih učencev in 71 rednješolcev, pa je priredila Narodna in študijska knjižnica v Trstu, kateri sta stali ob strani opensko in nabrežinsko didaktično ravnanje.

Prijetno jutro je obogatila prisotnost znanega pisatelja Marjana Tomšiča, ki se je iz rojstne Štajerske preselil pred pe-

tintridesetimi leti na priljubljeno Primorsko, v slovensko Istro, kjer je deloval kot učitelj. Primorskega pisatelja sta

pisanemu občinstvu radoživih otroških oči predstavili Olga Lupinc in Ksenja Majowski, nakar je Tomšič nagovoril prisotne z zgodbami o živilih in ljubezni. Knjižne nagrade mladim bralcem so ponudile založbe Mohorjeve družbe, Založništva tržaškega tiska, revija

Galeb in Tržaška knjigarna. Knjige pa niso bile edini dar. K tem je treba še prišteti gledališke abonmaje Zlata ribica in Morski pes ter Gledališki vrtljak: slednji nagradi sta darovala Radijski oder in SSG. Poleg tega pa bodo bralci koristili celoletno naročnino na reviji Galeb in Pastirček. Poleg knjižnih nagrad so v torek žrebali še učenca in dijaka, ki bosta sodelovala pri sklepni prireditvi, ki bo potekala oktobra v Ljubljani. Srečneža sta Aleks Rossone, učenec osnovne šole Prežihovega Voranca v Dolini, in Nicole Cherbanchi, dijakinja nižje srednje šole Srečka Kosovega z Opčin.

Gledališki vrtljak Sedma sezona

Prva predstava iz niza sedmih srečanj

Sedmo sezono Gledališkega vrtljaka je v nedeljo, 26. t.m., uvedla otroška komedija Obtoženi volk, v kateri je nastopilo 26 malih igralcev, starih med 7. in 13. letom, ki so se v poletnem času udeležili Gledališke šole za najmlajše v organizaciji Slovenske prosvete. Izvirno besedilo Žarka Petana je za številno zasedbo priredila Lučka Susi. Režijo sta ob njej podpisala Janez Starina in Matejka Maver.

Glasbena kulisa je bila poverjena Aljoši Saksidi. Ples in gib si je zamislila Jelka Bogatec, pevsko pripravo pa je vodila Martina Feri.

Prvo predstavo iz niza sedmih gledaliških srečanj za mlade družine, ki se bodo enkrat mesečno zvrstila vse do 13. marca 2005, so oblikovali Alenka Cergol, Tadeja Zavadlav, Matejka Počkaj, Ivo Radovič, Macri Bet, Francesca Minetto, Kim Furlan, Matija Grgič, Matjaž Zobeč, Jan Zobeč, Ilaria Devetti, Valerio Plasenter, Andrej Pelikan, Marta Donnini, Marko Guštin, Angelica Minetto, Anna Lorenz, Samantha Gruden, Lara Černic, Erik Sivez, Helena Vidali, Manuel Comar, Valentina Comar, Joelle Grudina, Peter So-

Foto Kroma

sič in Leo Černic.

Prav vsi si zaslužijo pohvalo že zato, ker se jih je večina prvič srečala z odrsko umetnostjo, še bolj pa zato, ker so v istem popoldnevu izvedli svoje vloge kar dvakrat. Pri Radijskem odru, ki je v sodelovanju s Slovenskim narodnim gledališčem Nova Gorica in Slovensko prosveto tradicionalni pobudnik Gledališkega vrtljaka, so se letos odločili za pogumno potezo in podvojili svojo ponudbo: istega dne je prva predstava predvidena ob 16. uri (red Sonček), njena ponovitev pa ob 17.30 (red Zvezda). Tudi animacija, s katero otroci pričakajo napovedano igro, je podvojena, vendar ohranja istega pokrovitelja, Zadržno kraško banko, in iste voditeljice, članice Štu-

dijskega centra Melanie Klein. Organizatorji se sicer zavedajo, da je korak morda tvegan, hkrati pa upajo, da so se z njim približali željam številnih staršev, ki se, podobno kot njihovi malčki, veselijo gledaliških in

lutkovnih zgodb. Gledališki vrtljak namreč spodbuja skupno družinsko doživljanje gledališke izkušnje, zato je tudi cena abonmajev temu primerna. Večletni abonenti in tisti, ki so si ga komaj nabavili, pa vedo povedati, da za vstop od tretjega člana dalje ni treba odšteti niti stotinke evra.

Občinstvu Marijinega doma se bo 17. oktobra predstavila Lutkovna skupina Navihanci iz Celovca s pravljico Mala čarovnica, prvič ob 16.00 in drugič ob 17.30. Pol ure pred obema predstavama bo mogoče dvigniti nove abonmaje, ki jih zainteresenti lahko predhodno naročijo na tajništvo Slovenske prosvete (040 370846), ob delavnikih med 9. in 17. uro.

AL

S 3. strani

Od stanja v manjšini do...

SSk, stranka, ki ji vi načeljujete, je v zadnjih letih dosegla precejšnje uspehe (začenši na krajevni občinski ravni vse do evropskih volitev). Kako jih mislite kot stranka unovčiti v reševanju perečih manjšinskih problematik? Kot iztočnico naj omenim manjšinsko skelečo rano po antonomažiji: neuresničevanje zakona 38/01.

Seveda izražam zadovoljstvo nad uspehi naše stranke v zadnjih letih. Volilne uspehe pa lahko unovčimo le z vsakdanjim konkretnim delom, ki je, lahko rečem, vsem na dla-

ni. Nova županja v Dolini je krepko zgrabila za delo in uspešno nadaljuje upravno pot prejšnjega župana Pangerca, prav tako pa je sodelovanje v nekaterih kraških občinah v tržaški pokrajini občinski upravi s strani Slovenske skupnosti dalo dodaten zagon upravnemu delu v teh krajih. Naš občinski svetovalec v Trstu Peter Močnik je ostal še pravzaprav kot edini zagovornik naših pravic v mestu, kar je posledica zgrešenih izbir tudi med ostalimi slovenskimi političnimi subjekti, ki so pravzaprav izginili z mestnega političnega prizorišča. Volitve v Števerjanu so pokazale, da je Coršijeva uprava delovala naravnost odlično, vidni pa so tudi njegovi uspehi v okviru Gorske skupnosti za Brda, Benečijo in Tersko dolino. O premikih glede naše problematike na goriški občini menim, da ni potrebno kaj dodajati. Končno beležimo izjemno aktivnost našega deželnega svetovalca Mirka Špacapana, česar žal ni videti glede ostalih slovenskih izvoljenih svetovalcev. Zato odločno zavračam kritiko, ki jo je predsednik SKGZ Pavšič iznesel v Dragi, češ da deželni svetovalci niso pokazali dovolj aktivnosti. Če je SKGZ stavila na kakšnega napačnega konja, ni naša krivda, bo vsaj vedela, koga podpirati v bodoče, ali pa bo, kot žal doslej, ravnala še naprej strogo odeološko. Neizvajanje zaščitnega zakona je po eni strani posledica slabosti zakona samega, na katere smo opozorili že pred njegovo odobritvijo. Takrat smo doživljali kritike vseh ostalih dejavnikov v manjšini, češ da si izmišljamo skrbi, ki jih pravzaprav ni. Realnost se je pokazala kot povsem drugačna in naša napovedi so se žal uresničile. Po treh letih in pol ni

smo uspeli še niti definirati območja, na katerem naj bi se zakon izvajal, kaj šele vse ostalo. Drugi dejavnik je seveda blokada, ki jo izvaja aktualna politična večina v državi, ki jo na tem področju odločilno pogujejo tržaški nacionalisti. Tretji, ključni dejavnik pa je seveda negibnost slovenske zunanje politike, ki nima seveda nikakršne strategije do problematike zaščite naše manjšine, kakor tudi ne do zaščite naših koroških rojakov, in še nadalje vztraja, da so odnosi z Italijo oz. Avstrijo naravnost odlični, kar je seveda z našega vidika smešno. Pustijo se vleči za nos

s strani predsednika italijanske vlade Berlusconija, ki jim pride v Ljubljano pridigati, kako je odobril dekret o izvajanju zaščitnega zakona, osem mesecev po tem dogodku pa državni svet Republike Italije vladi končno poda mnenje, v katerem

zatrdi, da je celotna zadeva popolnoma sporna in naj se paritetni odbor ponovno izreče o stvari, kar je čisto sprenevedanje. Reakcije s strani Republike Slovenije pa ni od nikjer. Zaradi tega nameravamo izvesti širokopotezno akcijo, ki naj bi odmevala na mednarodni, evropski ravni, saj odlično protesti in politični pritiski notranjega značaja ne zaležejo več. K odgovornosti pa nameravamo zelo resno poklicati Republiko Slovenijo, ki ima tudi ustavno dolžnost, da štiti svojo manjšino.

Kako pa gre po vašem mnenju reševati splošno finančno krizo, v katero je zabredla slovenska manjšina? Pregleda nad dotokom in uporabo finančnih sredstev, namenjenih manjšini, naša stranka seveda nima, ker celotno zadevo vodita izključno krovni organizaciji. Politiko po navadi pokličejo na pomoč, ko je stvar zavožena in je potrebno kaj reševati. Konkretno glede krize Slovenskega Stalnega gledališča se je potrebno najprej vprašati, kakšno je sploh še poslanstvo tega gledališča, koliko abonementov in gledalcev sploh še ima in komu pravzaprav dejansko služi. S tem so vezane seveda programske in druge usmeritve, in mislim, da rezultati niso najbolj vzpodbudni. Reševanje finančne stiske brez rešitve teh ostalih vprašanj pa seveda pomeni, da se bomo čez nekaj let spet znašli na isti točki.

Slovensko manjšino vse bolj tare problem padca vpisov na slovenske šole (posebno višje srednje). Kako je po vašem mnenju treba postopati v tem primeru?

Podatka, da so slovenske šole na Tržaškem v zadnjih desetih letih zabeležile kar 40%-tni padec vpisov, skorajda nihče ni

vzel resno, predstavlja pa dovolj jasen signal, kako asimilacija uničuje manjšino. Drugi podatek, ki me izredno skrbi, je recimo število preferenc slovenskih kandidatov na zadnjih deželnih volitvah. Če seštejemo vse preference, ki so jih dobili slovenski kandidati - in tudi če ne upoštevamo dejstva, da je vsaj del preferenc, ki so jih dobili kandidati Levih demokratov, Komunistične prenove in Stranke italijanskih komunistov tudi sad italijanskih glasov - ne dosežemo števila 5.000. Če predpostavljamo, da približno vsak tretji slovenski volilec odda tudi preferenčni glas, je na zadnjih deželnih volitvah volilna moč slovenske manjšine bila približno 15.000 do 20.000 glasov. Tako se postavlja vprašanje, kje je tistih 80.000 pripadnikov naše manjšine, o katerih še vedno govorimo.

Poseben problem pa je vpis v višje srednje šole, zlasti na Goriškem, kjer se je skoraj polovica srednješolcev odločila za italijansko višjo šolo. Slori je opravil analizo, ki je pokazala, da je taki izbiri botroval predvsem predmetnik oz. dejstvo, da nekaterih šol Slovenci v Italiji niti nimamo.

Rešitve so torej lahko različne: v prvi vrsti je problem upada rojstev in s tem povezano socialno skrbstvo. Na Goriškem npr. nimamo slovenskih jasli, zato bi morale javne uprave, kakor tudi krovne organizacije na privatni ravni, investirati v ta sektor.

Drugo vprašanje pa je kvaliteta višje slovenske srednje šole in podpore, ki jo mora ta šola uživati bodisi s strani institucij, kakor tudi s strani ustanov same manjšine. Prepričan sem, da najbolj manjka resna svetovalna služba, ki bi staršem in dijakom omogočila pravilne izbire za višješolski študij, saj se vse bolj uveljavljajo stereotipi in prepričanja, ki ne odgovarjajo resnici, zlasti kar zadeva zaposlitvene možnosti.

Pred evropskimi volitvami je vaš stranka dosegla sporazum s Südtiroler Volkspartei. Dr. Drago Štoka je tako prevzel vlogo svetovalca evroposlanca Michla Ebnerja za področje F-Jk in posebej za slovensko manjšino. Katera je prioritarna lestevica tematik, ki jih je vaša politična formacija predlagala poslancu južnotirolske stranke, in kako ste se jih lotili?

Južnotirolsko ljudsko stranko in evropskim poslancem dr. Ebnerjem smo dogovorili, da se začeli uresničevati, saj se je dr. Štoka udeležil prvega zasedanja Evropskega parlamenta in opravil prvo serijo pogovorov. Predvsem bomo s poslancem dr. Ebnerjem opravili senzibilizacijsko kampanjo v zvezi z neizvrševanjem zaščitnega zakona, kar moramo narediti, kot sem že povedal, na mednarodni ravni, da bomo sploh lahko dosegli kakšen učinek. Medtem je prejšnje dni Južnotirolska ljudska stranka na obisku pri naših rojakih na Koroškem potrdila obveznost sodelovanja s slovenskima manjšinama v Avstriji in Italiji in s koroškimi rojaki nameravamo takšno akcijo tudi izpeljati, saj je njihov položaj vedno bolj nevzdržen, če pomislimo samo na vprašanje dvojezičnih napisov, zapiranje slovenskih šol, ukinjanje in krčenje medijskega prostora v slovenskem jeziku itd.

S 3. strani

Izrivanje slovenščine...

Kako gledate na jezikovne razmere pri Slovencih v Italiji? Koliko bo "učinkovanje" zakona lahko seglo tudi v ta prostor - in sploh med Slovence po svetu?

Slepomišenje italijanskih oblasti pri uresničevanju zakona o globalni zaščiti je vnebovpijoče, vendar nas glede na izkušnje iz preteklosti ne bi smelo presenečati. Neustrezne razmere pri Slovencih v Italiji (še slabše je v Avstriji) se ne bodo bistveno popravile, dokler se tamkajšnji Slovenci ne bodo tudi politično (strankarsko) bolj povezali kot Slovenci in dokler ne bo zadosti odločne podpore iz Republike Slovenije - zdaj tudi kot polnopravne članice EZ. Zakon o javni rabi slovenščine se zamejske problematike neposredno dotika na dveh mestih: v 13. členu nalaga državnim organom skrb "za učenje in ohranjanje slovenščine med Slovenci, živječimi zunaj meja Republike Slovenije in njihovimi potomci", 23. člen pa določa, da je v novinarskih, oglaševalskih in drugih javnih besedilih, ki omenjajo kraje in druge zemljepisne danosti v zamejstvu, obvezna dvojezična raba zemljepisnih lastnih imen (da se npr. ne bo pisalo samo o Faaker See ali o Valbruni).

Zakon, o katerem je tu beseda, so pred nedavnim napadli avstrijski svobodnjaki oz. nacionalisti. Mislite, da bo na robovih skupnega slovenskega kulturnega prostora, ki je z našim članstvom v Evropski zvezi vzpostavljen, trčil ob večje težave? Kaj naj bi v takih primerih storila slovenska država?

Svobodnjaški napad na naš zakon me ne preseneča (čeprav je njihovo sklicevanje na evropske norme ob hkratnem nasprotovanju dvojezičnim napisom na dvojezičnem območju groteskno), preseneča me podobnost njihovega napada z

pri tem včasih treba odpovedati diplomatski uglajenosti in izmikanju, kakršno je bilo pred kratkim spet opazno med obiskom avstrijskega predsednika Fischerja v Ljubljani.

Pred leti ste bili kulturni minister, še prej minister za Slovence po svetu, zdaj pa kandidirate pri Novi Sloveniji - kaj vam govorijo vse te izkušnje, seveda predvsem glede jezika? S kakšnim programom želite v nedeljo pridobiti volivce za izvolitev in kaj bi kot morebitni poslanec skušali spreminiti?

Kultura ni "poraba", temveč slovenski nacionalni interes, saj pomeni ustvarjanje in plemenitenje vrednot, ki osmišljajo naše življenje in učinkujejo kot vezivo družbene, narodne in državne identitete. Iz zivi globalizacije so lahko rodovitni samo ob ustrezni zakoreninjenosti nosilcev kulture v domačem izročilu. Med prvimi potezami na tem področju po volitvah bi bile potrebne nekatere zakonodajne pobude (o Slovencih brez slovenskega državljanstva, o izboljšanju Zakona o javni rabi slovenščine), uresničitev finančnih ukrepov pri naložbah v kulturno infrastrukturo (npr. nova stavba Narodne in univerzitetne knjižnice, umetnostne akademije) in pri dostopnosti najboljših umetnostnih stvaritev (subvencije za slovenske zgoščenke), uvrstitev pomembnih humanističnih raziskav med prednostne projekte, kadrovska okrepitev sektorja za slovenski jezik na Ministrstvu za kulturo, učinkovita predstavitev dosežkov žive kulturne stvarjalnosti in kulturne dediščine v okviru turistične ponudbe...

Foto DPD

utemeljevanjem tistih slovenskih politikov (vštevši Gospodarsko zbornico), ki so pri obravnavanju našega zakonskega predloga dosegli njegovo izvotlitev, tj. črtanje nekaterih določb, ki bi res učinkovito pomagale utrditi položaj slovenščine v gospodarstvu, v medijih idr.

Skrb za slovenski jezik v tem prostoru bi najbrž zaradi vsega tega morala biti še posebej: ne bi bilo nujno, da bi "igrala" precej večjo vlogo država? Kako zdaj presoimate to vlogo in kakšne so njene največje pomanjkljivosti?

Naloga slovenske države je, da se kot članica Evropske zveze samozavestno in operativno loti uveljavljanja skupnega slovenskega kulturnega prostora, kot je deloma nakazano v resoluciji o nacionalnem kulturnem programu, čeprav se bo

Z 2. strani

Ob novem deželnem statutu

Kljub zagotovitvi rimske vlade in parlamenta v šestdesetih letih ni v statut izrecno prišla prisotnost slovenske narodne skupnosti v mejah dežele Furlanije-Juljske krajine, ker pač tedanja rimska politična oblast tega ni hotela storiti; v statutu smo bili deležni le bežne omembe in ko so nas hoteli imenovati, so nas imenovali v deželnih zakonih z izrazom "nosilci posebnih interesov". Temu stanju se je uprla Slovenska skupnost v deželni zbornici in je zgolj njena za sluga, če smo danes v deželnih zakonih izrecno imenovani kot Slovenci in če bomo jutri v novem deželnem statutu imenovani kot slovenska narodna skupnost.

To je bila velika, gotovo zgodovinska zasluga Slovenske skupnosti, slovenske stranke, prisotne v deželni zbornici, čeprav bi marsikdo hotel na to enostavno pozabiti. A zgodovine se ne da izbrisati, nekdo jo lahko pozabi ali ignorira, a zgodovina, to je to, kar je zapisano črno na belem, ostaja za

vedno.

Pred dnevi so dokončali delo za novi statut naše dežele. Želja je namreč bila, da se politično, socialno, narodnostno, ekonomsko stanje v naši deželi prilagodi novim razmeram, predvsem novim razmeram v novi Evropi.

Osnutek novega statuta ima osemdeset členov. Sedaj bo moral v novo proučitev v deželni svet Furlanije-Juljske krajine, in če ga bo ta odobril, bo romal v rimski parlament, ki ima zadnjo besedo pri vsej tej akciji. Deželni svet bo moral osnutek še dopolniti in izpopolniti tudi z ozirom na celotno problematiko Slovencev v Italiji, na uporabo jezika v javnosti, zajamčenega zastopstva slovenske narodne skupnosti kot take in ne kot poedincev v deželni zbornici, in na vsa druga naša odprta vprašanja. Videli bomo, koliko in kako bodo deželni svetovalci pravični do naših legitimnih pričakovanj!

Potem pa bo moral osnutek pred rimski parlament, ki ima v zvezi s tem zadnjo in odločilno besedo. Upajmo, da bo šlo vse tako, kot Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini zares

upravičeno pričakujemo. Če gledamo zelo realistično, bo sedanja politična večina v Rimu težko sprejela tako besedilo novega statuta, ki bi nas zares zadovoljilo, predvsem mislim tu na uporabo slovenskega jezika v javnosti in na zajamčeno zastopstvo slovenske narodne skupnosti v deželni zbornici.

Vendar nočem biti pesimist, zato naj zaključim ta svoj sestavek z željo, da bi rimska vlada in z njo italijanski parlament v duhu nove Evrope novih časov, ki so pred nami, zares ne oviral nastanka novega deželnega statuta, predvsem tam ne, kjer gre za naš obstoj, za naše nemoteno življenje v politiki, kulturi, v socialni in ekonomiji, ampak da nam po petdesetih letih, kar se je Italija ponovno vrnila v Trst, priznajo tiste pravice, ki nam končno gredo.

Naj Italija, predvsem pa šoviniistično razpoloženi "desni" Trst, enkrat neha govoriti le o fojbah in komunističnih zločinih ob naši meji, naj enkrat nehajo zanikati to, kar je fašistična Italija počenjala pri nas celih dvajset let, in nam enkrat za vselej priznajo to, kar nam dejansko po vseh zakonih pripada.

V Sloveniji bodo v nedeljo, 3. oktobra, volitve za Državni zbor

Po obmejnem incidentu streznitev slovenske politike do Hrvaške

Predvolilno kampanjo v Sloveniji je najbolj zaznamoval incident blizu mejnega prehoda Sečovlje, ob reki Dragonji, 23. t.m. Tam je namreč hrvaška policija ustavila in brutalno ravnala s skupino dvanajstih vodilnih članov SLS, med katerimi sta bila tudi predsednik stranke in vodja njene poslanske skupine v državnem zboru, dr. Janez Podobnik, ter poslanec Ivan Božič. Obdolžili so jih, da so nezakonito prečkali državno mejo, zato so jih aretirali in z uporabo sile odpeljali na zasilnišanje na policijsko postajo v Buje. Dogodek je v Sloveniji vzbudil zgražanje in obsodbe in šele po omenjenem incidentu je slovenska politika sprejela nekatere odločne ukrepe, ki kažejo na njeno streznitev in bolj stvaren pristop v odnosu do sosednje Hrvaške. Vlada je, denimo, sklenila, da do nadaljnjega odredka podpora hrvaškim prizadevanjem za vstop v EU.

Dogodek se je zgodil na ozemlju južnega dela katastrske občine Piran, ki naj bi bilo pod slovensko suverenostjo, čeprav meja na tistem območju še ni določena. Zaradi tega parlamentarni odbor za zunanjo politiko na zahtevo dr. Janeza Podobnika ni obravnaval incidenta ob meji ob Dragonji, kot so sprva predlagali v predlogu dnevnega reda, temveč incident

na slovenskem ozemlju ob meji. Odnosi med državama so sedaj zelo napeti, Slovenija in Hrvaška pa sta se za posredovanje obrnili na evropsko komisijo (vlado) in druge mednarodne organe. Toda vsi poudarjajo, da se morata državi sami sporazumeti o medsebojnih sporih oz. nerešenih zadevah. Najbrž pa ni mogoče pričakovati, da se bodo hrvaški organi opravičili zaradi ukrepanja ob incidentu, kot meni slovenski predsednik dr. Janez Drnovšek. Državni poglavar je tudi opozoril, "da je bilo v vseh pogovorih med Slovenijo in Hrvaško od leta 1991 naprej območje zadnjih sedmih kilometrov kopenske meje obravnavano kot sporno, kar pa hrvaški politiki v

zadnjem času zanikajo. Sicer pa kopenski del velja samo hkrati z morskim delom, o čemer pa se je treba še dogovoriti." Omenjeni incident bo v političnem pogledu najbrž koristil SLS, ki naj bi na volitvah v nedeljo, 3. oktobra, dobila več glasov, kot pa so jih napovedovale razne anketete. Toda vsa javnomnenjska predvidevanja in napovedi kažejo, da bosta najbolj uspešni LDS, ki jo vodi Anton Rop, ki je tudi premier, in največja opozicijska stranka, SDS, s predsednikom Janezom Janšo. Na volitvah bo sodelovalo 23 list, na katerih je vpisanih skupaj 1131 kandidatov za 90 mest v državnem zboru. Osrednji slovenski časnik Delo je v soboto, 25. septembra, objavil

zadnjo napoved volilnih izidov po anketi, ki jo je izvedla terenska raziskava tega časopisa. Iz nje izhaja, da bo SDS Janeza Janše na volitvah dobila dve desetinki več glasov kot pa LDS Antona Ropa. Člani društva Forum 21, ki ga vodi bivši predsednik Slovenije Milan Kučan, pa so na občnem zboru v soboto, 25. t.m., sprejeli izjavo z naslovom Odločajte sami, v kateri so volilce povabili, naj glasujejo za sedanjo vladno koalicijo.

Anton Rop in Janez Janša drug o drugem

V predvolilnem obdobju so javna občila ocenjevala tudi osebnosti Antona Ropa in Janeza Janše, voditelja političnih strank, ki bosta na volitvah očitno dobili največ glasov. Ocenila pa sta tudi drugega. Anton Rop pravi o Janezu Janši, "da je zaradi zavračanja konstruktivnega sodelovanja že toliko let v opoziciji, da vidi vse črno, slabo in negativno. Prevzeti oblast je v tem času postal njegov poglavitni cilj." Janša pa vidi Ropa "kot teoretika, ki razpolaga s solidnim znanjem ekonomije in uradniških večšin in se zelo rad sam pohvali. Praktično vse življenje je na oblasti in ta mu je stopila v glavo. Je sposoben, a po mojem preveč ohol. Takšna je, žal, tudi večina njegovih ministrov."

Marijan Drobež

Dosegle naj bi naklado 30 tisoč izvodov dnevno

Primorske novice so v ponedeljek postale dnevnik

Primorske novice so v ponedeljek, 27. septembra, začele izhajati kot regionalni dnevnik, prvi v Sloveniji. S tem je časnik dosegel nov vzpon v svojem razvoju. Začelo se je leta 1947, ko je v Novi Gorici najprej nastal štiriinajstdnevnik z naslovom Nova Gorica, leta 1963 je bil spremenjen v tednik, leta 1980 je začel izhajati dvakrat na teden, leta 1997 pa trikrat na teden, vključno z magazinom Sobota.

Na srečanju s časnikarji v Kopru sta direktorica družbe Primorske novice Barbara Verdnik in odgovorni urednik časnika Bojan Gluhak nastanek regionalnega dnevnika oz. četrtega splošno-informativnega časopisa v Sloveniji utemeljila predvsem z dejstvom, da si Primorska kot eno gospodarsko najbolj uspešnih območij zasluži svoj dnevni časopis. "Negoval po mediteranski pogled na svet, ki je mehkejši, bolj igriv, nekoliko

drugačen od srednjeevropskega reda in discipline. In prav njegovega duha je po sodbi mnogih zmanjkalo v slovenskem dnevnem časopisju." Novi dnevnik bo pripravljajo 50 rednih oz. honorarno nameščenih časnikarjev, dobrih poznavalcev Primorske, razširjali pa ga bodo v vseh dvanajsetih primorskih občinah. Sedaj prodajo 23 tisoč izvodov vsake številke časopisa, v naslednjih nekaj letih pa bi naklado radi povečali na 30 tisoč izvodov dnevno, tako da bi Primorske novice prišle v

vsako tretjo družino na Primorskem. Posamezen izvod časnika stane 130 tolarjev. Stroški izvedbe celotnega projekta prehoda Primorskih novic na dnevnik so znašali okoli 150 milijonov tolarjev. V finančnem pogledu naj bi imeli težave nekako tri leta, leta 2007 pa naj bi dnevni časnik prinašal že dobiček. Ustanovitev dnevnega časnika je velik dogodek za Primorsko, je na srečanju s časnikarji v Kopru menila direktorica družbe Primorske novice Barbara Verdnik. Slovenci v Italiji pa seveda najbolj želijo, da bi časnik redno pisal tudi o njih in obravnaval vse vidike njihove problematike. Sicer pa so Primorske novice takšno vlogo opravljale tudi doslej.

Skrb za drugačne

V Novi Gorici prva stanovanja za ljudi z duševnimi težavami

Ozara Slovenije, Nacionalno združenje za kakovost življenja, ki že deset let deluje na področju socialnega in zdravstvenega varstva, kjer si prizadeva za preprečevanje psihičnih ovir in socialnega izključevanja, je v sodelovanju z Mestno občino Nova Gorica in ob podpori številnih donatorjev minuli petek v stanovanjskem bloku na Gradnikovi ulici v Novi Gorici odprlo prvo stanovanjsko skupino za ljudi s težavami v duševnem zdravju na severnem Primorskem. Gre za prehodno obliko bivanja, katere cilj je posamezniku omogočiti lažji prehod v samostojno življenje in vključitev v socialno okolje. Skupno je to že 13. stanovanjska skupina društva Ozara v Sloveniji, v njej pa trenutno živijo štiri osebe s težavami v duševnem zdravju. Društvo Ozara Slovenije, ki v 14 enotah po Sloveniji pripravlja

programe, namenjene ljudem z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, ljudem v duševni stiski in njihovim svojem ter težje in težko zaposljivim brezposelnim osebam, ima od leta 2001 svojo enoto tudi v Novi Gorici. Med izvajanjem različnih programov duševnega zdravja v skupnosti se je kmalu pokazala potreba po vzpostavitvi stanovanjske skupine. Stanovanjska skupina je po obliki in načinu delovanja socialno-varstvena storitev, ki je najbližja vsakdanjemu načinu življenja. Sofinancirata jo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter lokalna skupnost. V njej biva največ do pet ljudi, kar narekuje potrebo po sodelovanju med njimi; to je eden od bistvenih elementov ponovne socializacije posameznika. Posamezniki se v stanovanjsko skupino vključijo prostovoljno in sa-

mostojno odločajo o svojem življenju in delu. Kot je ob uradnem začetku delovanja stanovanjske skupine v stanovanjskem bloku na ulici Gradnikove brigade 59 povedala vodja stanovanjskih skupin v društvu Ozara Zdenka Kose, je začela prva stanovanjska skupina delovati v Mariboru leta 1997, trenutno pa je v vseh skupinah v Sloveniji 55 ljudi. Povedala je še, da je do bivanja v takšni stanovanjski skupini upravičen vsak, ki ima težave v duševnem zdravju, in dodala, da z odprtjem stanovanjske skupine v Novi Gorici še zdaleč niso pokrite vse tovrstne potrebe na Goriškem. "Čeprav gre za dom prehodnega značaja in neke vrste pripravo na samostojno življenje, bivanje v takšni skupini ni časovno omejeno. Nekateri ostanejo vse do odhoda v dom za ostarele, si-

cer pa se ljudje kar pogosto menjujejo", je še povedala Zdenka Kose in poudarila, da ni v tovrstnih stanovanjskih skupinah nobenega nadzora, res pa je, da imajo stanovalci, ki so čez dan vključeni v različne delavno-varstvene programe telefonsko številko socialne delavke, ki je v primeru kakršnihkoli težav na voljo 24 ur dnevno. Odprtja prve stanovanjske skupine na severnem Primorskem se je udeležil tudi pobudnik in predsednik Društva Ozara Igor Hrast, ki je povedal, da so imeli s pridobivanjem primerne stanovanja v Novi Gorici kar nekaj težav. Potem ko so se že lotili adaptacije stanovanja na neki drugi lokaciji, so se namreč tamkajšnji stanovalci uprli temu, da bi medse sprejeli ljudi, ki so "nekoliko drugačni". Hrast je izrazil še zadovoljstvo nad novo lokacijo in poudaril, da tovrstne stanovanjske skupnosti v urbanih okoljih ne prinašajo prednosti le ljudem, ki v njih prebivajo, ampak se z zmanjševanjem stigme, ki jih spremlja, povečuje tudi družbena sprejemljivost oseb s težavami v duševnem zdravju.

Nace Novak

Kratke

Hitove muze so mrtve! Naj živijo Goriške muze!

S to parafrazo lahko pospremimo rojstvo novega cikla v družini programov Kulturnega doma Nova Gorica. Družba Hit d. d. je v letošnjem letu prekinila sponzorsko pogodbo za vrhunski komorni in solistični cikel Hitove muze na gradu Dobrovo, ki se je v 11 sezonah dobrodu umestil tako v goriški kot tudi širši slovenski in mednarodni prostor. A muze in njihovi "glasniki" se ne dajo. Glasbeni muzi sta se namreč letos na briškem Pamasu pridružili še dve, likovna ter literarna. Tako je nastal nov cikel v okviru ponudbe Kulturnega doma Nova Gorica: Goriške muze na gradu Dobrovo. Goriške muze pomenijo na eni strani nadaljevanje Hitovih muz, saj bodo še naprej namenjene predvsem ljubiteljem komorne in solistične glasbe, vendar s pridihom drugačnosti, nove svežine in odprtosti tudi za druga področja umetniškega ustvarjanja. Kulturni dom Nova Gorica verjame, da bodo ti umetniški večeri ostali zapisani kot prijetna kulturna pa tudi družabna doživetja.

Začelo se bo že 29. oktobra s koncertom ljubljanskega komornega tria Camerata Emonica. Kulturni dom Nova Gorica se s tem večerom hkrati vključuje in zaključuje mednarodni festival Kogojevi dnevi 2004. V novembru se bosta v viteški dvorani predstavila flavtist Cveto Kobal in kitarist Damjan Stanišič, ob koncertu pa bo predstavljena tudi pesniška zbirka Na drugem bregu Jožeta Štucina. V januarju bodo Goriške muze na svoj oder privabile nagradjenca goriškega mednarodnega klavirskega tekmovanja G. Pecar. V marcu pa se bo na njem predstavila unikatna zasedba štirih mladih glasbenikov, ki izvajajo klasično glasbo na neklasični način. Na odru bodo člani zasedbe Quartet Tulipan. Koncert bo obogatila razstava grafik na temo cvetja Davida in Plo- ne Ličen. Goriške muze bodo zaprle vrata 27. maja, ko bo na grajskem dvorišču zaveznel akustični violončelo nemškega čelista Wolframa Huschkeja. Koncert, na katerem ustvarjalec z bujno fantazijo, neverjetno energijo in pripovedovanjem anekdot posreduje poslušalcem svoje sporočilo "glasba je ena sama", pa naj bo Bach ali Hendrix, je nastal v sodelovanju z Goethejevim inštitutom.

Postanite tudi vi del briškega Pamasal! Postanite abonenti Goriških muz. Vpis poteka na upravi Kulturnega doma Nova Gorica, Bevkov trg 4, 5000 Nova Gorica (l. nadstropje) od 1. do 20. oktobra 2004. Prodaja in informacije vsak dan med 8.30 in 15. uro (tel. št. 00386 5 335 40 10). Imetniki glasbenega abonmaja Kulturnega doma Nova Gorica, dijaki, študentje in upokojenci imajo še poseben popust! *Maiteja Poljšak Furlan*

Mag. Marinka Oswald-Kogoj, kandidatka za poslanko Nove Slovenije-krščanske ljudske stranke, za boljšo podobo Slovenije!

Magistra Marinka Oswald-Kogoj kandidira za poslanko na listi Nova Slovenija-krščanska ljudska stranka. Živi v Šempetru pri Gorici, poročena in je mati dveh otrok. V življenju si je zelo prizadevala za pridobitev znanja in izobrazbe, tako da je postala magistra agronomskih znanosti, višja predavateljica in podjetnica. Aktivno je udeležena v družbenopolitičnem življenju mestne občine Nova Gorica ter je članica tamkajšnjih odborov za odnose z verskimi skupnostmi, raziskovalno dejavnost in za kmetijsko politiko. V svojem volilnem programu, ki ga je poslala našemu časniku, poudarja, "da kot političarka želi soustvarjati boljšo podobo Slovenije, kjer bo vsak človek imel možnost uspeha na duhovnem in materialnem področju." Podrobno navaja predloge in utemeljitve za premostitev zastojev in težav oz. za razvoj na vseh najvažnejših gospodarskih in družbenih področjih. Gre tudi za socialno državo, davke in dajatve, zaposlovanje mladih, pospeševanje gospodarstva in podjetništva, kulturo, kmetijstvo in napredek podeželja.

Mag. Marinka Oswald-Kogoj se zavzema za vzpostavitev Goriške pokrajine in daje pobudo, da bi v Novo Gorico povabili za področje izobraževanja prestižne univerze, ki bi nudile kakovostne programe zlasti za deficitarna področja. Potem ko poudarja, "da je poslanstvo Cerkve pastoralno delo in utrjevanje v veri in duhovnih vrednot, kar je vezano tudi na materialne stroške", poudarja, "da je prostor v Novi Gorici odprt tudi za novo škofijo."

Na Aerodromu Ljubljana (Brnik) letos milijon potnikov

Predsednik uprave Aerodroma Ljubljana, ki ima sedež na letališču Brnik, Vinko Može, optimistično ocenjuje možnosti za delovanje omenjene infrastrukture v razmerah, ki so nastale po vključitvi Slovenije v EU. V pogovoru za novo številko revije za naložbo denarja, Kapital, je naštel in razčlenil ključne potoze za rast podjetja ter govoril o poslovnih uspehih Aerodroma Ljubljana in prihodnjih načrtih podjetja, ki je v pretežni lasti države.

"Danes smo izredno samostojni, saj s svojimi sredstvi zagotavljamo sredstva za razvoj", poudarja, in dodaja, "da so do znanja prišli tako, da so malo pogledali po Evropi, in s članstvom v združenju Airport Council International, ki izredno veliko prispeva k razvoju kadrov, izmenjavi izkušenj in podatkov." V podjetju Aerodrom Ljubljana načrtujejo, da v naslednjih desetih letih podvojijo promet.

Letos, do vključno meseca novembra, naj bi prepeljali milijon potnikov, do leta 2015 pa dva milijona. Obstoječi potniški terminal tega ne zmore več, zato bodo do leta 2008 zgradili novega. Uvedli bodo t.i. sistem schengenskega transporta, ko bo potrebne potnike ločiti na domače oz. tiste iz držav članic EU in na tiste, ki bodo prihajali iz držav zunaj evropske povezave.

Pri naraščanju prometa oz. števila prevozov z letali na letališču Brnik precej računajo na delež letalske družbe Easyjet iz Londona, ki je znan nizkocenovni letalski prevoznik. Samo v tem letu bo v Slovenijo pripeljal petdeset tisoč potnikov, od tega kakih dvajset tisoč turistov. V Sloveniji ni nobene organizacije ali podjetja, ki bi pripeljala toliko turistov. Za letoš pričakujejo na osrednjem slovenskem letališču še večji promet. Napovedani so tudi leti med Ljubljano in Berlinom. Letalske karte so že v prodaji. Aerodrom Ljubljana je med ustanovitelji konzorcija za pospeševanje turizma, ki se imenuje Slovenska pot. Namen te organizacije je pripeljati čim več tujih turistov v Slovenijo. Začeli so z Londonom, sedaj pa pripravljajo projekte za prevoz potnikov iz Rusije in skandinavskih držav.

Vinko Može je v omenjenem pogovoru tudi o konkurenci letališč v Ronkah, Gradcu in kmalu tudi letališču v Mariboru. Aerodrom Ljubljana pa je postal pomemben lastnik letališča v Portorožu. O tem infrastrukturnem objektu je dejal: "Portoroško letališče je v izjemno bogatem turističnem okolju. Pri tem mislim tudi na Hrvaško, saj ima samo Umag z okoli trideset tisoč postelj, toliko jih ima vsa Slovenija. Po našem poslovnem načrtu bo Portorož čez nekaj let uspešno letališče malega tipa, kjer se bo razvijalo splošno malo letalstvo, ki bo lahko prispevalo k razvoju letalstva v vsej Sloveniji. Zato smo se odločili, da vložimo kapital, s čimer bomo pospešili razvoj letenja in turizma. Letališče v Portorožu naj bi po naših izračunih začelo poslovati z dobičkom čez pet let."

Foto DPD

Sovodnje ob Soči Otvoritev novega sedeža podružnice Zadrúžne banke Doberdob in Sovodnje

Dokaz vitalnosti in optimističnega pogleda v prihodnost

“Nikdar še nisem videl toliko ljudi na otvoritvi bančne poslovalnice!” je prejšnjo nedeljo, 26. septembra, vidno presenečen povedal dr. Italo Del Negro, predsednik deželne federacije zadrúžnih bank. Slovesnost ob otvoritvi novega sedeža podružnice Zadrúžne banke Doberdob in Sovodnje na Prvomajski ulici, v središču vasi ob Soči, je res privabila ogromno število ljudi iz vse Goriške, kar je za naš denarni zavod najlepša vizitka in hkrati znamenje zaupanja v bančni sistem, ki veliko vlaga v teritorij in njegov vsestranski razvoj. Praznovanje so v sončnem jesenskem jutru uvedli rodoljubni toni lepe slovenske pesmi, ki jih je navzočim podaril moški zbor Skala iz Gabrij. Po uvodnem pozdravu direktorja bančnega zavoda Sava Ušaja je spregovoril predsednik upravnega sveta banke Miro Hmeljak. Dogodek priča o naši vitalnosti in dejstvu, da gledamo v prihodnost z optimizmom in zaupanjem, je poudaril Hmeljak. Pred točno 40 leti, 27. septembra 1964, so v Sovodnjah odprli sedež bančne hrama na isti ulici; tam je

banka delovala cela štiri desetletja in dosegla vidne uspehe. V čast si tudi štejejo, da je sovo denjska posojilnica na Goriškem prva zgradila lasten sedež. Hmeljak je podčrtal, da se je odločitev združitve doberdobskega in sovo denjskega zavoda izkazala za posebno posrečeno: “Skupaj zremo v bodočnost!” Bogato dediščino skušajo še dlje bogatiti in jo ohraniti za nove rodove. Nova stavba zadošča potrebam in zahtevam sodobnega bančnega poslovanja, je še povedal Hmeljak, saj je opremljena z najnovejšimi tehnološkimi sistemi, poleg tega pa tako narejena, da se stranke v njej prijetno počutijo. Znano je namreč, da so zadrúžne banke zelo povezane s teritorijem, kjer delujejo, in zato dajejo veliko pozornost prav domačnosti, neposrednemu in osebnemu stiku s člani in strankami,

Foto DPD

skratka: so živ dejavniki kulturne in gospodarske stvarnosti. Nova stavba, ki leži nasproti so-

vodenjskega Kulturnega doma, nedaleč od cerkve, je med drugim arhitektonsko tako zasnovana, da spominja na stare kmečke domačije in “naše korenine”, je še povedal Hmeljak. Sploh pa si vodstvo bančnega zavoda nada, da bo z novo investicijo še bolj ovrednotilo središče vasi in njeno skupnost.

Hmeljak se je v svojem govoru tudi spomnil na pokojnega Davorina Pelicono, s katerim so postavljali temelje novemu podvigu. Ta je bil uresničen v rekordno kratkem času, kar samo še priča o tem, da so poslovni partnerji banke zanesljivi in učinkoviti.

“Današnji dan sodi med važ-

nejše za sovo denjsko stvarnost,” je povedal župan Igor Petejan. Dolga leta so namreč čakali otvoritev novega sedeža, ki predstavlja “vsestransko obogatitev za vso občino”. Nova podružnica pomeni samo še večjo zakoreninjenost zavoda na teritoriju. Banki, ki je tako še enkrat dokazala, kako je uspešna, je sovo denjski župan zaželel, da bi se še bolj uveljavila in žela nove uspehe na tržišču.

Posebno laskave besede je upraviteljem in sploh naši stvarnosti namenil predsednik federacije zadrúžnih bank v Furlaniji-Juljski krajini Italo Del Negro, ki se kar ni mogel načuditi res številnemu občinstvu na otvoritvi. Sovo denjska

in doberdobska banka spadata v veliko družino bank, je povedal Del Negro, in znotraj nje “vi ste protagonisti”, saj, “kjer so zadrúžne banke, tam so tudi vzajemnost, solidarnost in skupinsko bogastvo.” Take banke so namreč pomembni dejavniki v razvoju krajevnih uprav in skupnosti.

Spregovoril je tudi pokrajinski odbornik Marko Marinčič, ki je vodstvu bančnega zavoda čestital in poudaril njeno veliko oporo krajevni gospodarskemu razvoju. Direktor goriškega zavoda Banca d'Italia Luigi Pelillo je povedal, da je odprtje novega sedeža lep praznik za vso skupnost. Ustaljeni rezultati slovenske zadrúžne banke, ki jih je sam navedel, so jasen signal prizadevanj tudi za prihodnost, saj so usluge, ki jih nudijo v službi vse večjega krajevnega gospodarskega razvoja, vedno hitrejši in učinkovitejši: “To, kar banka zasluži, vlaga v skupnost.” Javno zahvalo banki za vse to, kar dela v oporo kulturnim in družbenim organizacijam ter ustanovam, je v imenu Sveta slovenskih organizacij in sploh naše društvene stvarnosti izrazil njenemu vodstvu Saša Quinzi.

Direktor Savo Ušaj je orisal strukturo novega sedeža, ki je res smotno urejen. Poleg primerno opremljenih poslovnih prostorov ima namreč tudi manjšo dvorano s približno 50 sedeži. Zaposleni so Barbara Kovic, ki vodi podružnico, Walter Ferfolja in Vasa Petejan. Preden sta predsednik Hmeljak in župan Petejan prerezala trak in so nato prisotni dobesedno navalili v novo banko, je novi sovo denjski župnik Vojko Makuc blagoslovil sedež “ustanove, ki ima pri srcu človeka.”

DD

Srečanje občina Repentabor - SDGZ

Najti novo vlogo dosedanemu gospodarstvu

Predstavniki nove uprave repentabske občine in vodstva Slovenskega deželnega gospodarskega združenja so na spoznavnem srečanju (20.9.) ugotovili mnogo skupnih točk in tudi stališč glede tematike, ki so v dometu obeh ustanov. Morda gre to pripisovati dejstvu, da so tako v odboru kot v občinskem svetu dobro zastopani podjetniki, morda je to izraz novega, bolj pragmatičnega pristopa, ki je bil zabeležen tudi pri prejšnjih srečanjih SDGZ z upravitelji v Dolini in Zgoniku. S pomikom komunitarne meje krepko na Vzhod so začeli dejansko

sani in odbornik Albert Ženič izrazil pripravljenost poslušati pripombe in predloge slovenske stanovske organizacije, ki dobro zastopa krajevne operaterje. Predsednik SDGZ Edi Kraus in podpredsednik Boris Siega sta orisala nov program in nov način delovanja, ki sta bila začrtana na zadnjem občnem zboru. Volja je predvsem ta, da

sa. Križman, ki se sam ukvarja s hotelirstvom, je to potrdil in bil mnenja, da bi bilo treba po ukinitvi KGS priti do skupnega koordinacijskega telesa med občinami na obeh straneh meje za ta in druga področja sodelovanja. Omenjeni so bili poziti ven primer skupnega evropskega projekta zgoniške in repentabske občine Spoznavaj Kras, a tudi možno povezovalno delo Urada za Evropo SDGZ - Euroservisa: Prva priložnost možnega skupnega nastopa naj bi se ponudila z zadnjim razpisom projektov Interreg in Phare, ko naj bi povezali tržaške Okuse Krasa in sežansko Pomlad kraških dobrot v skupno promocijsko - marketinško akcijo.

Kamnosek Dario Škabar je opozoril na predolge birokratske postopke tudi za sam fiziološki razvoj dejavnosti, na kar je bilo domneno, da bosta tako Občina kot stanovska organizacija opravila potrebne korake za rešitev teh problemov. Ob sklepu je tajnik SDGZ Davorin Devetak izrazil pripravljenost, da organizacija posreduje upravi vse strokovne profile, od načrtovalcev in drugih profesionalcev do ostalih kategorij, ki lahko pridejo v poštev pri sodelovanju z Občino, za sestavo raznih tehničnih komisij in druge oblike sodelovanja.

bi izzive in pobude, ki se ponujajo za naš razširjeni teritorij, sprejeli pozitivno. Nove projekte za investicije bi bilo treba tehtno pripraviti in jih obravnavati, ne da bi se zapirali v tradicionalno tržaško konservativnost. Treba bi bilo iskati sinergije, na ravni podjetnikov in uprav, tudi na slovenski strani. Predsednik gostincev Niko Tenze z odbornikom Elvisom Guštinom je opozoril tudi repentabsko upravo na nujno skupno delo in sodelovanje pri turistični promociji in trženju Kra-

Foto Kroma

razmišljati tako upravitelji kot podjetniki o novih možnih funkcijah dosedanjih struktur, kot je npr. terminal pri Fernečih, in tudi o novi vlogi lokalnih gospodarstvenikov. Tradicionalne panoge, od trgovine do turizma, se morajo prekvalificirati in nanovo opredeliti poslovne vsebine. “Moramo se soočiti z novimi pristopi” je sintetiziral novo skupno zavest župana Aleksij Križman. Tako glede regulacijskega načrta kot glede možnih novih gospodarskih namembnosti so Križman, podžupan Marko Pi-

Nasveti varčevalcem

Razvoj investicijskih skladov sega v obdobje pred več kot sto leti, ko so v ZDA nastali prvi zametki te oblike varčevanja. V tej državi je danes registriranih več kot 7.000 skladov, ki upravljajo z več deset tisoč milijard dolarjev premoženja vlagateljev. V ZDA je razmerje med varčevanjem v sklade in bančnimi vlogami približno 1:1, kar pomeni, da ima vsak Američan 1 dolar v banki, drugega pa v skladu. V Sloveniji se je ta način naložbe uveljavil v zadnjih 5 letih in trenutno imajo slovenski investitorji na razpolago 18 skladov ter nekaj družb za upravljanje. Pri nas dobijo skladi pravno podlago z zakonom iz leta 1983. Tako je danes registriranih v Italiji približno 1.000 tako imenovanih “domačih skladov”, kar znaša okvirno 600 milijard evrov premoženja investitorjev. V drugem tromesečju tekočega leta se je premoženjska ma-

Tuji investicijski skladi

sa investicijskih skladov v Italiji povečala za 3,2 milijarde evrov (+2,2% v primerjavi s 1. tromesečjem). Po podatkih združenja upraviteljev skladov “Assogestioni” gre ta porastek pripisati naložbam v tuje investicijske sklade za dobrih 1,63 milijard evrov. Naziv “tuji” dodelimo tistim skladom, ki jih upravljajo družbe s sedežem v tujini. Z razliko od “domačih” so slednji na voljo vlagateljem v Italiji že od leta 1970. S tehnično-pravnega vidika se investicija v tuje sklade ne bistveno razlikuje od tiste v “domače”. Podobno ima varčevalec na razpolago tri osnovne vrste skladov, in sicer: obvezniške (it.: obbligazionari), mešane (it.: bilanciati) ter delniške (it.: azionari). Vlagatelj v vsakem trenutku lahko zahteva izplačilo svojih prihrankov z vsemi pripadajočimi donosi. Rok izplačila je lahko največ 15 dni. Tuji upravitelji sicer privilegirajo povprečno višje pogoje.

Kar bistveno ločuje “domače” od tujih skladov, je davčni režim. V prvem primeru so

dohodki na celotno vloženo premoženjsko maso letno obdavčeni v višini 12,5%. Cene kvot, ki jih objavljajo dnevniki, že vključujejo ta davek. Družba za upravljanje poskrbi za vse davčne obveznosti in investitor ohrani popolno anonimnost pred davčno oblastjo. V drugem primeru varčevalec preko banke ali drugega posrednika plača davek v višini 12,5% na izplačilo pripadajočega donosa, kateri je potrebno dodati še določen korektivni koeficient. Cene kvot v tem drugem primeru ne vsebujejo tega davka. Donose naložbe v tuje sklade, ki niso v skladu z normativno Evropske unije, je potrebno prijaviti v dohodnino. Razumljivo, da na ta način vlagatelj izgubi vsakršno anonimnost pred davčno oblastjo. Zaradi tega ta zadnja oblika varčevanja ni posebno razširjena med italijanskimi investitorji.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

ilVerdi

občinsko gledališče
giuseppe verdi
gorica
sezona
2004/2005

prodaja abonmajev
od 4. oktobra 2004

Avtonomna Dežela
Furlanija Juljska Krajina

FONDAZIONE
Cassa di Risparmio di Gorizia

FRIULCASSA
Cassa di Risparmio Regionali

> proza

petek, 26. novembra 2004
Produzioni Teatrali Paolo Poli
Il ponte di San Luis Rey
Paolo Poli
igra: Paolo Poli
iz romana Thorntona Wilderja

sobota, 8. januarja 2005
Teatro Ambra Jovinelli
Jovinelli varietà
Serena Dandini
režija: Armando Pugliese
igra: Francesco Paolantoni
s posebnim nastopom pevke Syria
DEŽELNA PREMIERA

torek, 25. januarja 2005
Stemal srl – Angelo Tumminelli
La strana coppia
Neil Simon
igrata: Massimo Lopez in Tullio Solenghi

torek, 8. februarja 2005
Teatro Stabile di Torino
Gospa z morja
Henrik Ibsen
režija: Mauro Avogadro
igra: Elisabetta Pozzi
DEŽELNA PREMIERA

četrtek, 17. februarja 2005
Atlantide Teatro di Verona
Zdrahe
Carlo Goldoni
režija: Pierluca Donin
mednarodna koprodukcija

ponedeljek, 7. marca 2005
Gli Ipocriti e Mercadante
Teatro Stabile di Napoli
Obisk stare gospe
Friedrich Dürrenmatt
igrata: Isa Danieli, Massimo Foschi
režija: Armando Pugliese

petek, 18. marca 2005
a.ArtistiAssociati di Gorizia
Passioni
izvajajo igralci
gledališča "La Comunità"
za Musica in Movimento
načrt-predstava Giancarla Sepeja

četrtek, 7. aprila 2005
Inscena srl
Compagnia Corrado Abbati
Vesela vdova
opereta Franza Lehárja
z orkestrom v živo
ekskluzivna produkcija ob stoletnici

> glasba in balet

četrtek, 11. novembra 2004
Nando Sepe Management
Patty Pravo, koncert
Nic Unic Tour 2004
DEŽELNA EKSKLUZIVA

ponedeljek, 6. decembra 2004
Moskovski balet
vodi Elik Melikov
Hrestač
glasba: P.I. Ciaikovskij
koreografija: Alexander Vorotnikov

četrtek, 23. decembra 2004
Teatro Comunale di Treviso
Teatri S.p.A.
Seviljski brivec
Gioacchino Rossini
igra: Nicola Alaimo v vlogi Figara
režija: Italo Nunziata
DEŽELNA EKSKLUZIVA

petek, 21. januarja 2005
Edit Eventi srl
Les Tambours du Bronx
DEŽELNA EKSKLUZIVA

torek, 1. februarja 2005
Figli d'Arte Cuticchio di Palermo
Don Giovanni
all'opera dei pupi
iz libreta Lorenza Da Ponteja
glasba: Wolfgang Amadeus Mozart
DEŽELNA EKSKLUZIVA

ponedeljek, 28. februarja 2005
Orpheus Management
Alexander Lonquich
koncert
glasba: Chopin, Schubert
DEŽELNA EKSKLUZIVA

četrtek, 10. marca 2005
Simfonični orkester
"E. Dohnanyi" iz
Budimpešte
dirigent: Gabor Hollerung
klavir: Maurizio Moretti
glasba: Glinka, Brahms, Ciaikovskij
v sodelovanju s
Kulturnim domom Nova Gorica
DEŽELNA EKSKLUZIVA

sobota, 2. aprila 2005
Grigorovic Ballet iz Krasnodarja
Giselle
Balet v dveh delih
koreografija: Yuri Grigorovic
glasba: Adolfe Adam
DEŽELNA EKSKLUZIVA

> veliki dogodki

petek, 5. novembra 2004
Three in the Way
v sodeovanju z Blue Apple
Hair
novi love and rock musical
glasba Galt MacDermot
režija David Gilmore
produkcija Wolfgang Bocksch
DEŽELNA PREMIERA

torek, 18. januarja 2005
L'Artistica
Fame - Saranno famosi
Il Musical
zamisil Davida De Silva
glasba: Steve Margoshes
Orkester v živo

sreda, 23. februarja 2005
SNG - Maribor
Grk Zorba
Opera Ballet
glasba: Mikis Theodorakis
žbor, orkester in balet
SNG iz Mariborja
direktor: Giorgio Croci
koreograf: Lorca Massine
v sodelovanju z
SNG Nova Gorica
DEŽELNA EKSKLUZIVA

četrtek, 21. aprila 2005
Teatro dell'Opera di Roma
Maria Stuarda - Poslednja noč
nastopata Carla Fracci in Ilze Liepa
in baletni ansambel rimske Opere
plesana fantazija
po zasnovi Beppeja Menegattija
glasba: Robert Schumann
živa glasba
DEŽELNA EKSKLUZIVA

> izven abonmaja

nedelja, 12. decembra 2004
> glasba
Ictus Ensemble
PORTRAIT FAUSTO ROMITELLI
Projekt za Fausta - v spomin Faustu
Romitelliju, v sodelovanju
z Občino Tržič in s soudeležbo
dežele Furlanije juljske krajine
in Pokrajine Gorica.

četrtek, 2. decembra 2004
> komiki
ITC 2000
Gene Gnocchi
La neve e l'arte di scioglierla
senza farla bollire

petek, 15. aprila 2005
> komiki
Angeli Custodi Management
Teatro Ambra Jovinelli
B.R.A.
Braccia rubate
all'agricoltura
La fattoria dei comici, igrajo
Marco Marzocca, Paola Minaccioni,
Claudio Fois, Max Paiella,
Marco Terenzi in Paolo Mariconda =
scontrino alla cassa e altri ospiti

Začetek predstav ob 20.45

Kje lahko podpišete abonmaje
Blagajna Goriškega občinskega gledališča Giuseppe Verdi
ulica Garibaldi 2/a - tel.0481/33090

od ponedeljka do sobote
od 9.30 do 12.30 - od 16.00 do 19.30
razen ob praznikih

21. OKTOBRA 2004: ZAPADE ROK ZA 14.145 PROSTOVOLJCEV

**IZBIRA, KI
SPREMENI
ŽIVLJENJE.**

**TEBI IN
DRUGIM.**

Presidenza del Consiglio dei Ministri

SERVIZIO CIVILE NAZIONALE

Če si star od 18 do 26 let, ti Državna civilna služba ponuja veliko priložnost: pomagaš drugim, rasteš, se oblikuješ, se preizkusiš na delovnem mestu. Sam lahko izbereš in se zaposliš v vzgoji mladoletnikov, v skrbstveni dejavnosti, v kulturni promociji, v civilni in okoljevarstveni zaščiti, tudi v tujini. Odloči se za izkušnjo, ki ti bo spremenila življenje.

info: 848 800 715 - www.serviziocivile.it